

Naša nedávna história

EURÓPA a MY

6. ročník súťaže

MISIA

Občianske združenie

EURÓPA a MY

6. ročník súťaže z cyklu Naša nedávna história

(zborník)

Vydavateľ: MISIA 89, občianske združenie
Dátum vydania: február 2025
Zostavili: Jana Kotová a Dagmar Horná - z podkladov z konferencie
a doporučení výberovej komisie
Grafická úprava: Lukáš Gejdoš
Návrh obálky: Lukáš Gejdoš

Obsah

Úvodný príspevok predsedníčky MISIE 89 o.z. Jany Kotovej na medzinárodnej konferencii	5
Príspevok predsedu Správnej rady Ústavu pamäti národa na otvorení medzinárodnej konferencie	7
Vyhodnotenie 6. ročníka súťaže Naša nedávna história: Európa a MY – Dagmar Horná, predsedníčka výberovej komisie	9
Ocenené práce – literárna tvorba, voľná tvorba, dokument – základné školy	12
Cena Misia 89, občianske združenie a Úrad komisára pre deti – 1. miesto – Sofia Joščáková	12
2. miesto - Domovina v srdci Európy - Michaela Subová	15
3. miesto - Keď ľudia volajú po zmene. November 1989 očami Michalovčana - Ľudovít Faltus	17
Cena MISIA 89 – 1. miesto - Európa a my - Saša Vološinová	20
Mimoriadna cena ÚPN - KOLEKTÍV ŽIAČOK A ŽIAKOV ŠZŠ pre žiakov s telesným postihnutím	21
Ocenené práce – literárna tvorba, voľná tvorba, dokument – stredné školy	22
Cena Misia 89, občianske združenie a Verejný ochranca práv – 1. miesto – Jakub Horeháj	22
2. miesto – Cesta - Miriam Džuberová	25
3. miesto - Európa – slobodnejšie a bezpečnejšie miesto pre Slovensko - Richard Skála	27
Cena prof. Miroslava Kusého – 1. miesto – Adriana Božgaiová	30
Ocenené práce – audiovizuálna tvorba/video – základné a stredné školy	32
Cena Misia 89, o. z. a Ústav pamäti národa - 1. miesto - ŽIACKY KOLEKTÍV 9. B.	32
2. miesto - Európa a my – 20 rokov SR v EÚ - Adela Surmajová	33
Cena MISIA 89, o. z. a Velvyslanectvo Francúzskej republiky na Slovensku - Špeciálna cena velvyslanectva Francúzska - Jakub Ondrejmiška	34
Hodnotenie prác žiakov ZŠ a SŠ predsedníčkou výberovej komisie Dagmar Hornou	35
Ostatné práce ocenené za účasť	36
Cesta k slobode - Terézia Mročová	38
Európska únia v zrkadle času - Matej Kubík, Matúš Nedeliak	38
Cesta slobody: 35 rokov znovuzrodenia Slovenska - Michaela Žilinská	41
Propozície súťaže Naša nedávna história: Európa a MY	43
Pozvánka na medzinárodnú vedeckú konferenciu	45

Úvodný príspevok predsedníčky MISIE 89 o.z. Jany Kotovej na medzinárodnej konferencii

Excelencie, vážené dámy, vážení páni, milí hostia.

Pripadla mi milá povinnosť privítať Vás na dnešnom podujatí, ktoré má dve časti. Prvou je medzinárodná konferencia pod názvom «Ľudské práva - 35 rokov v slobodnej Európe» a v druhej časti si prevezmú ocenenia víťazi súťaže pre žiakov základných a stredných škôl na tému «Európa a MY».

Medzinárodnú konferenciu venovanú ľudským právam organizuje občianske združenie MISIA 89 spolu s Ústavom pamäti národa a ďalšími partnermi každoročne, vždy na inú vybranú ľudsko-právnu tému. Hlavnou témou dnešnej medzinárodnej konferencie je začlenenie Slovenskej republiky medzi krajiny slobodnej Európy a 35. výročie pádu komunistického režimu, ktoré sme si pripomenuli v novembri.

V mysliach Čechov a Slovákov sa 10. december 2024 spája nielen s Medzinárodným dňom ľudských práv, ale aj s ďalšími významnými výročiami.

Pred 35 rokmi, presne 10. decembra odstúpil v Prahe z funkcie prezident Československej socialistickej republiky Gustáv Husák a bola vymenovaná prvá demokratická federálna vláda, ktorá sa zapísala do dejín ako **vláda národného porozumenia**. Práve menovanie členov tejto vlády bolo dôležitým krokom k začleneniu Československa medzi krajiny slobodnej Európy.

10. decembra, pred 35 rokmi sa pod názvom «Ahoj Európa» uskutočnil pochod Bratislavčana-

nov do rakúskeho Heinburgu - za hranice vtedajšej «železnej opony» - do tej druhej, nám dovtedy nepoznanej slobodnej časti Európy.

Som rada, že sme sa dnes v tejto sále zišli viacerí, ktorí máme na uvedené udalosti aj osobné spomienky. V súvislosti s Európou sme si v tomto roku pripomenuli ešte ďalšie významné výročie - **20 rokov vstupu Slovenska do Európskej únie**.

Vzhľadom na uvedené výročia, ktorých spoločným menovateľom je Európa, sme 6. ročník súťaže pre

školy z cyklu Naša nedávna história nazvali «Európa a MY». Súťaž žiakov základných a stredných škôl na ľudsko-právne témy sa už stala neoddeliteľnou súčasťou nami organizovaných medzinárodných konferencií venovaných ľudským právam.

Je mi ctou oznámiť Vám, že záštitu nad dnešným podujatím prijal verejný ochranca práv pán **Róbert Dobrovodský**. Pre neodkladné pracovné povinnosti nemôže byť prítomný na otvorení, ale zúčastní sa osobne druhej časti – odovzdávania ocenení víťazom súťaže Európa a MY. Dovoľte mi, aby som teraz prečítala niekoľko slov z listu, ktorý nám spolu s pozdravom adresoval pred konferenciou:

«Som veľmi rád, že konferencia sa koná na Medzinárodný deň ľudských práv, čím sa symbolicky ešte viac zdôrazňuje ľudskoprávny rozmer celého podujatia. Demokraciu, slobodu a ľudské práva nám v roku 1989 «vyštrngali» aktéri novembra a občania na námestiach. Je na nás a mladej generácii, aby sme tieto hodnoty bránili a nedovolili ich pošliapať či akýmkoľvek spôsobom okliešťovať. Preto vítam, že súčasťou konferencie je aj odovzdávanie ocenení študentom – víťazom súťaže Európa a MY. Budúcnosť demokracie totiž závisí od mladej generácie, ktorá bez vedomostí a poznania obdobia neslobody, sa nebude vedieť poučiť z chýb minulosti».

Vážené dámy, vážení páni, dovoľte mi poďakovať sa zahraničným hosťom, ktorí nás poctili svojou prítomnosťou a rovnako aj všetkým prispievateľom, ktorí svojimi príspevkami a vystúpeniami obohatia dnešnú konferenciu.

Ďakujem všetkým spolupracovníkom z Ústavu pamäti národa a Zastúpenia EK na Slovensku za pomoc a spoluúčasť pri odbornom aj organizačnom

zabezpečení celého podujatia. Mimoriadne poďakovanie patrí aj stálemu partnerovi občianskeho združenia MISIA 89 – Velvyslanectvu Francúzska na Slovensku a Francúzskemu inštitútu a rovnako ďalšiemu partnerovi – Kancelárii verejného ochranca práv.

Svoje úvodné vystúpenie by som chcela ukončiť úryvkom z práce žiačky len 9. ročníka základnej školy, ktorá sa zapojila do súťaže Európa a MY.

«Naša história nás učí, že sme silnejší spoločne. Rozmanitosť kultúr, jazykov a tradícií je tým najcennejším bohatstvom, ktoré máme. Tridsaťpäť rokov Slovenska v slobodnej Európe je úspešným príbehom odhodlania a odvahy slovenského národa. Slovensko sa transformovalo z krajiny, ktorá bola odtrhnutá od sveta železnou oponou na prosperujúci a moderný štát s demokratickými hodnotami. Spoločne kreujeme budúcnosť, v ktorej sú rešpektované ľudské práva, demokracia a sloboda pre všetkých.»

Môže nás nesmierne tešiť, že podobných myšlienok odznelo v prácach žiakov, ktorí sa zapojili do súťaže, skutočne veľa.

Vážené dámy, vážení páni, milí priatelia, ďakujeme, že ste nás poctili svojou prítomnosťou a želám nám všetkým úspešný priebeh konferencie, bohatú diskusiu a hodnotné závery z nej.

Verím, že dnešné podujatie splní Vaše očakávania a odídete domov spokojní a plní dojmov.

Ďakujem za pozornosť!

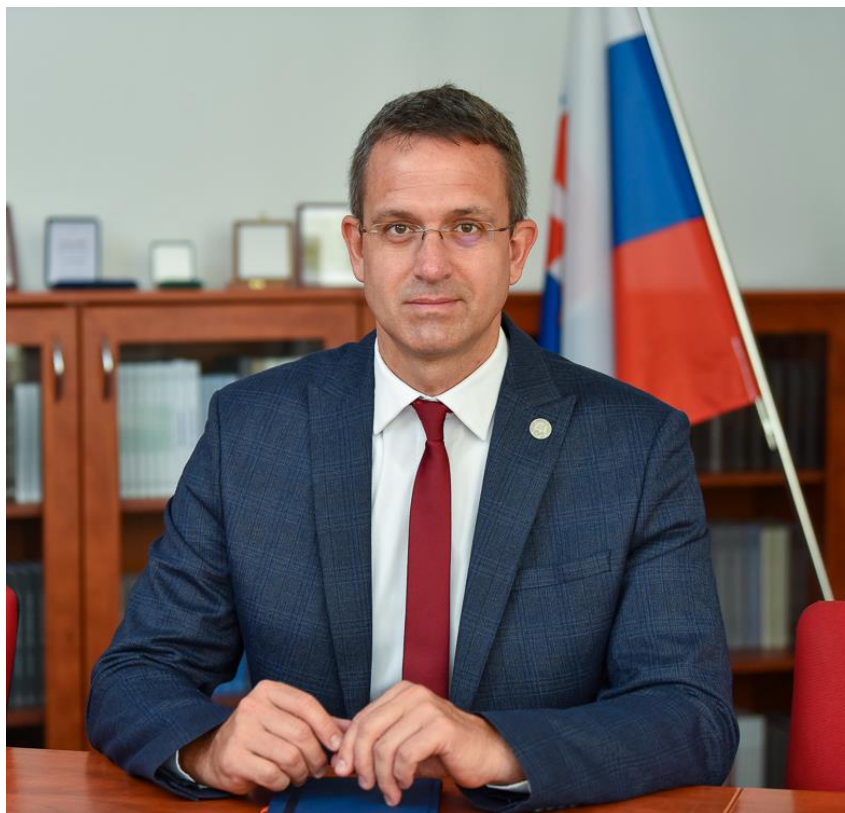
Príspevok predsedu Správnej rady Ústavu pamäti národa na otvorení medzinárodnej konferencie

Vaše excelencie, vážené dámy, vážení páni, ctení hostia,

10. december je dôležitým dátumom nielen v československých, ale obzvlášť v slovenských dejinách, a to nielen preto, že si pripomíname prijatie Všeobecnej deklarácie ľudských práv a slávime medzinárodný deň ľudských práv. V tento deň, pred tridsiatimi rokmi, hoci bola

nedela, sa uskutočnili tri dôležité politické a spoločenské udalosti, ktoré predznamenal Nežná revolúcia v novembri 1989 a ktoré vyvrcholili v júni 1990 slobodnými voľbami.

Prvou je vymenovanie pluralitnej, nekomunistickej federálnej vlády po viac ako štyridsiatich rokoch. Vláda národného porozumenia, ktorá vznikla pod silnejúcim tlakom formujúcej sa občianskej spoločnosti, si za svoje hlavné ciele vytýčila pripraviť slobodné voľby, zabezpečiť účasť občanov na správe

štátu, pripraviť prechod na trhové hospodárstvo, vypracovať návrh novej ústavy a pripraviť návrh nového zákona o slobode náboženského vyznania a o náboženských spoločnostiach.

Druhou je abdikácia prezidenta Československej socialistickej republiky Gustáva Husáka, ktorý predstavoval symbol komunistického mocenského prevratu na Slo-

vensku vo februári 1948, zločinov komunistického režimu (v podobe vykonávateľa aj obete) a obmedzovania ľudských práv a občianskych slobôd.

A napokon treťou je pochod Ahoj, Európa! Desaťtisíce občanov Československa po rokoch strávených za ostnatými drôťmi, tzv. železnou oponou, slobodne prešli cez hraničný prechod Petržalka-Berg a v obci Hainburg sa stretli so starostom a miestnymi obyvateľmi. Aká samozrejماً vec v dnešných

dňoch, aký výnimočný a životný zážitok pre tých, ktorí sa pochodu zúčastnili.

Udalosti z 10. decembra 1989 prispeli k obnoveniu slobody a demokracie aj uplatňovania ľudských práv v praxi a symbolicky otvorili Slovensku bránu do Európy. Dnes je Slovensko už 35 rokov súčasťou slobodnej Európy! A taký je aj názov dnešného podujatia, na ktorom si vás v mene Ústavu pamäti národa dovoľujem privítať.

Podujatie sa koná pod záštitou verejného ochrancu práv Dr. Róberta Dobrovodského v priestoroch Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku. Organizujú ho Ústav pamäti národa a Misia '89. Aj takto sa spájajú ľudia a inštitúcie, ktoré reflektujú ľudské práva a slobody, ich obmedzovanie v minulosti a ich ochranu v súčasnosti.

Program podujatia tvoria tri časti. V úvodnej zaznie šesť prednášok na historické témy, ale aj o možnostiach sprostredkovania historickej skúsenosti mladým ľuďom, od kolegov zo Slovenska, Maďarska a Belgicka. Druhú časť tvorí panelová diskusia na tému ľudských práv a ich významu v dnešnej dobe. Zúčastnia sa jej kolegyne a kolegovia zo Slovenskej

národnej galérie, Slovenského národného strediska pre ľudské práva a Amnesty International. Napokon treťou časťou bude vyhodnotenie súťaže Naša nedávna história na tému Európa a my, do ktorej sa zapojili študenti základných a stredných škôl. Odborným, umeleckým a pritom zaujímavým a inšpiratívnym spôsobom zachytili tému, s ktorej pochopením majú neraz ťažkosti aj dospelí ľudia.

Osveta a vzdelávanie, najmä mladšej generácie, ktorá sa narodila už do slobodných pomerov, je našim spoločným cieľom. Uvedomujeme si, že pri nedostatku informácií alebo pod vplyvom nepravdivých informácií o nedemokratických režimoch a ideológiách, na ktorých boli postavené, nemôže názory a postoje mladých ľudí korigovať ich vlastná skúsenosť. Aj preto sa chcem poďakovať predovšetkým spoluorganizátorom – Jane Kotovej a Misii 89, či partnerom podujatia – Francúzskemu veľvyslanectvu v Bratislave a Európskej komisii, ale aj všetkým tým, ktorí sa podieľali na príprave podujatia. Verím, že prispeje k poznaniu našej nedávnej histórie a k upevneniu presvedčenia o dôležitosti uplatňovania a ochrany ľudských práv a slobôd.

Vyhodnotenie 6. ročníka súťaže Naša nedávna história: Európa a MY - Dagmar Horná, predsedníčka výberovej komisie

Vyhlasovanie výsledkov súťaže sa uskutočnilo dňa 10. decembra 2024 v priestoroch Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku, na záver Medzinárodnej vedeckej konferencie pod názvom:

„Ľudské práva – 35 rokov v slobodnej Európe“

Súťaž sa ideovo spája s prof. Milanom Pišútom (1939 – 2018), fyzikom, profesorom UK a bývalým ministrom školstva SR (1990 – 1992).

V porote zasadli a vzácnu zhodu v hodnotení prác dosiahli panie a pán s dlhoročnými vzdelávacími, akademickými a projektovými skúsenosťami:

Dagmar Horná

Peter Jašek

Helena Pašiaková

Predložené práce zaujali porotu svojou obsahovou aj formálnou rozmanitosťou a úprimnou zaujatosťou ich autoriek a autorov pre problematiku slobody, demokracie, ľudských práv, osobitne v priestore Slovenskej republiky. Autorky a autori, bez rozdielu veku vyjadrili presvedčenie o význame ukotvenia našej krajiny v Európskej únii, čo vyjadrili poeticky, prozaicky, dokumentárne, audiovizuálne. Neraz išlo o vskutku invenčné a spracovaním originálne formy predstavenia Slovenska na jeho ceste od neslobody k slobode a hlavne, úprimné nadšenie detí a mladých ľudí z možností, ktoré im poskytuje európsky únijný priestor.

Ceníme si tiež výkony učiteľských osobností, ktoré práce sprevádzali, a preto sme ich na slávnostnom

vyhlasovaní výsledkov súťaže vyzvali, aby prišli na pódium v žiacko-učiteľskom tandeme. Víťazky a víťazov z 1. miest a tých, ktorým boli udelené špeciálne ceny sme poprosili, aby si pripravili a predniesli krátku ukážku zo svojej práce.

Porota rozhodla o nasledovnom umiestení a ocenení predložených prác.

LITERÁRNA TVORBA, VOLNÁ TVORBA, DOKUMENT – ZÁKLADNÉ ŠKOLY

Cena Misia 89, občianske združenie a Úrad komisára pre deti

1. miesto

JOŠČÁKOVÁ Sofia

ZŠ, Važecká, Prešov

Učiteľ: Zdenko Michalov

Cenu odovzdali: Komisár pre deti, Jozef Mikloško; Verejný ochranca práv, Róbert Dobrovodský; Predsedníčka o. z. Misia 89, Jana Kotová

2. miesto

SUBOVÁ Michaela

ZŠ Pohronský Ruskov

Učiteľka: Edita Szabóová

3. miesto

FALTUS Ľudovít

ZŠ Teodora Jozefa Moussona, Michalovce

Učiteľ: Matúš Burda

Cena MISIA 89

1. miesto

VOLOŠINOVÁ Saša
ZŠ, Bernolákova, Košice
Učiteľka: Marianna Tkáčová

Cenu zaslala (pre neúčast' ocenených na vyhlásovaní výsledkov) Predsedníčka o. z. Misia 89, Jana Kotová

Mimoriadna cena ÚPN

KOLEKTÍV ŽIAČOK A ŽIAKOV ŠZŠ pre žiakov s TP, Pionierska, Detva

Cenu zaslal (pre neúčast' ocenených na vyhlásovaní výsledkov) ÚPN

LITERÁRNA TVORBA, VOLNÁ TVORBA, DOKUMENT – STREDNÉ ŠKOLY

Cena Misia 89 a Verejný ochranca práv

1. miesto

HOREHÁJ Jakub
Gymnázium, Varšavská, Žilina
Učiteľka: Alica Virdzeková

Cenu odovzdali: Verejný ochranca práv, Róbert Dobrovodský; Predsedníčka o. z. Misia 89, Jana Kotová

2. miesto

DŽUBEROVÁ Miriam
Gymnázium, Trebišovská, Košice
Učiteľka: Miroslava Štefancová

3. miesto

SKÁLA Richard
Gymnázium, Varšavská, Žilina
Učiteľka: Alica Virdzeková

Cena prof. Miroslava Kusého

1. miesto

BOŽGAIOVÁ Adriana
Obchodná akadémia, Zlaté Moravce
Učiteľka: Anna Szoboňová

Cenu odovzdali: manželka prof. Kusého, Jolana Kusá; Predsedníčka o. z. Misia 89, Jana Kotová

AUDIOVIZUÁLNA TVORBA/VIDEO – ZÁKLADNÉ A STREDNÉ ŠKOLY

Cena MISIA 89, občianske združenie a Ústav pamäti národa

1. miesto

ŽIACKY KOLEKTÍV 9. B. triedy, ZŠ, Stará Ľubovňa
Učiteľka: Monika Kušnírová

Cenu odovzdali: za Ústav pamäti národa Peter Jašek; Verejný ochranca práv, Róbert Dobrovodský; Predsedníčka o. z. Misia 89, Jana Kotová

2. miesto

SURMAJOVÁ Adela
ZŠ Stropkov
Učiteľ: Marián Vasilko

3. miesto – porota neudelila

Cena MISIA 89, občianske združenie a Velvyslanectvo Francúzskej republiky na Slovensku

Špeciálna cena veľvyslanectva Francúzska

ONDREJMIŠKA Jakub

Obchodná akadémia, Zlaté Moravce

Učiteľka: Anna Szoboňová

Cenu odovzdali: mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec Francúzskej republiky na Slovensku, Nicolas Suran;

Ďakujeme všetkým súťažiacim, ich školám, učiteľkám a učiteľom za účasť v súťaži ako aj organizátorom a partnerom súťaže. Za venované ceny ďaku-

jeme veľvyslanectvu Francúzskej republiky v Slovenskej republike, Ústavu pamäti národa, Kancelárii verejného ochrancu práv, Misii 89.

Diplomy a ceny za druhé a tretie miesta v kategórii ZŠ a SŠ boli zaslané súťažiacim ako aj pedagogickým osobnostiam poštou.

Výber žiackych prác, ktoré najviac oslovili porotu, bude publikovaný v bulletine 6. r. NNH.

Diplomy za účasť spolu s bulletinom budú zaslané všetkým účastníčkam/účastníkom súťaže následne po vydaní bulletinu začiatkom roku 2025.

Zľava: verejný ochranca práv Róbert Dobrovodský, predseda Správnej rady ÚPN Jerguš Sivoš, predsedníčka výberovej komisie Dagmar Horná, predsedníčka o. z. Misia 89 Jana Kotová, mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec Francúzskej republiky na Slovensku Nicolas Suran, komisár pre deti Jozef Mikloško.

Ocenené práce – literárna tvorba, voľná tvorba, dokument - základné školy

Cena Misia 89, občianske združenie a Úrad komisára pre deti

1. miesto

Výmenný pobyt v Nemecku

*Sofia Joščáková, 14 rokov**ZŠ Važecká, Prešov, pedagóg: Zdenko Michalov*

A je to tu! Zajtra odchádzam so spolužiakmi do Nemecka v rámci programu Erasmus. Keď sme sa na hodine občianskej výchovy učili o Európskej únii, spomínali sme aj tento program, ktorý podporuje aktivity v oblasti vzdelávania, športu, kultúry a spoznávania života mladých ľudí v iných krajinách. Zaujímalo ma odkiaľ pochádza tento názov, a tak som si vygooglila, že je pomenovaný podľa mysliteľa Erasma Rotterdamského, ktorý precestoval Európu a zdôrazňoval prínosy spoznávania iných kultúr. Preto sme boli prekvapení, keď pred týždňom prišla do triedy naša pani učiteľka a povedala: „Naša škola sa zapojila do programu Erasmus, avšak zúčastniť sa na ňom môže iba obmedzený počet žiakov.“ Bolo pre nás ťažké rozhodnúť, kto tam pôjde. Nakoniec sme vybrali podľa toho, do akej miery sa žiaci zapájali do školských aktivít a ako si plnili svoje povinnosti. Keď pani učiteľka prečítala moje meno, srdce mi poskočilo od radosti. Ale čo ma tam čaká? Zvládnem to? A hoci nám dala jeden deň na rozmyslenie, hneď som vedela, že tam musím ísť. No chcela som sa poradiť s rodičmi. Bola som natešená ako malé šteniatko, ktoré si z útulku práve adoptovala roztomilá rodina. Šťastná a zároveň plná obáv. Čo ak to nevyjde? Budem sa musieť vzdať

svojho sna? Netrpezlivo som očakávala, kedy zvonček slávnostne ohlási príchod môjho ocka, ktorý vchádza vždy prvý. Chodila som po dome a snažila sa niečím zamestnať, avšak nikdy mi to nevydržalo dlhšie ako na pol minúty. Po krátkej chvíli (mne to pripadalo ako večnosť) sa otvorili dvere. „Konečne!“ vyhrkla som. Ihneď som bežala za nimi a všetko som im povedala. „Nepochybuj o sebe, určite to zvládneš. My sme také možnosti v minulosti nemali. Buď vďačná za túto príležitosť,“ povedala mamka. Jej slová ma ešte viac povzbudili. A hoci som od rodičov na taký dlhý čas nebola nikdy odlúčená, tešila som sa, že budem mať pri sebe svojich obľúbených spolužiakov.

Dnes ráno som začala s balením. Zo skrine som vyhadzovala na kôpky najprv športové oblečenie, odev na voľný čas, reprezentačné tričká a všetko som si vložila do kufra. Nesmiem zabudnúť ani na doklady. Keďže mám čerstvých 15 rokov, vybavila som si občiansky preukaz. Uvedomila som si, že mám o starosť menej, keďže vďaka členstvu v Európskej únii nemusím mať cestovný pas. Nesmiem zabudnúť ani na zdravotný preukaz, ktorý nám zabezpečí bezplatnú starostlivosť v prípade choroby. No a samozrejme nejaké eurá. „Sofia!“ zakričal na

mňa ocko. „Predstav si, že keď sme chceli v mladosti cestovať po krajinách Európy, museli sme si v banke zamieňať rôzne druhy peňazí.“ Následne zo zásuvky povyberal peňažné meny, o ktorých som ani nevedela, že existujú. Nemecké marky, chorvátske kuny či slovinské toliare. Zaprášené a zabudnuté. Som naozaj rada, že vo väčšine európskych štátoch je rovnaká mena a nemusím peniaze meniť v banke, ako sa to dialo v minulosti.

Večer som išla skôr spať, aby som ráno nebola príliš unavená. Ráno ma rodičia odprevadili pred školu, kde už čakali ostatní spolužiaci. Všetci boli napätí a plní očakávania z toho, čo nás čaká. Autobusom sme sa dopravili na vlakovú stanicu a vyrazili na dobrodružstvo. Cesta vlakom je vraj ekologičnejšia. Cieľ našej cesty – Drážďany! Prechádzali sme aj Českou republikou, ktorá je pre nás, Slovákov, najbližšia a najmilšia krajina a zároveň je tiež členom Európskej únie. Ani sme nevedeli, kedy sme prešli cez hranice do Nemecka, keďže nás, chvalabohu, nečakali na hraniciach žiadne kontroly a nemuseli sme stáť v hodinových kolónach a nekonečných zápchach. Cesta nám ubiehala veľmi rýchlo, čas sme si krátili hraním sedmových kariet či čítaním romantickej poézie.

Po príchode do Drážďan nás na stanici čakal sprievodca, ktorý nás zaviedol do hotela, kde sme mali byť ubytovaní. Cestou nám stihol pripomenúť, že nás bude sprevádzať počas pobytu v Nemecku. Po príchode do hotela sme si trochu oddýchli a vybalili si veci. Pani učiteľka nám povedala: „O hodinu sa stretne vo vestibule. Navštívime miestnu školu, v ktorej sa stretne so svojimi rovesníkmi na vyučovaní. Môžete si porovnať spôsob výučby, vybavenia školy a iné veci súvisiace so vzdelávaním.“ Najpríjemnejšie prekvapenie nás čakalo v škole.

Miestni učitelia a žiaci sa k nám správali, akoby nás poznali odjakživa. Snažili sa hovoriť pomaly, aby sme im rozumeli. Po krátkom zoznámení sme si boli pozrieť mesto. Niektorí žiaci navrhli: „Podme do centra, pozrieme si tam obchody a skúsime si precvičiť našu nemčinu.“ Všade okolo nás sme počuli ľudí, ako rozprávajú cudzími jazykmi, a tak sme sa trochu zľakli. Hoci nás pani učiteľka upokojovala, boli sme radi, keď sme sa vrátili do svojich hotelových izieb. Vzdelávanie v Nemecku prebiehalo podobne ako u nás a rýchlo sme si zvykli, pretože sme sa už pár mesiacov na Slovensku oboznamovali s ich školským systémom. Vedeli sme, že vyučovanie im začína podobne ako u nás o 8:00 a končí o 13.30 a vyučovacie hodiny trvajú 45 minút.

Na hodinách nemeckého jazyka to bolo spochiatku trochu horšie. Aj keď sme si mysleli, že ich jazyk trochu ovládame, mali sme problém porozumieť im. Učitelia nám z každej strany hovorili: „Veďte tu preto, aby ste sa zdokonalili v našom jazyku. Po pár dňoch sa to určite zlepší.“ A mali pravdu. So slovnou zásobou nám pomohli aj žiaci, s ktorými sme sa cez prestávky rozprávali a nadväzovali nové priateľstvá. Na vyučovaní využívajú podobné didaktické prostriedky ako my. Uplatňujú skupinové vyučovanie, pri ktorom prejavujú svoje vlastné postoje a názory. Všimli sme si aj prostredie. Pani učiteľke sme povedali, že naša škola za tou nemeckou príliš nezaostáva, dokonca sa nám zdá krajšia. Prvé dni sme pozorovali žiakov a potom sme sa s nimi zapojili do vyučovacieho procesu. Trvalo to jeden týždeň. Pobyt nebol iba o učení, ale aj o zábave a iných aktivitách. Žiaci nás zobrali do ich školskej kuchynky a spolu sme si tam upiekli mafiny – je to určite sladkosť, ktorú poznajú aj v iných krajinách. Na školskom ihrisku sme si zmerali sily vo futbale.

Zúčastnili sme sa aj na prednáške s ekologickou témou. Tam sme však už potrebovali prekladateľa, aby sme všetkému porozumeli. Veľmi milo na mňa zapôsobilo, ako sa nemeckí žiaci starajú o školskú záhradu a upratujú okolie školy. Hneď som si spomenula na moju starkú, ktorá na mňa prísne hľadela zakaždým, keď som ešte ako dieťa z kočiara vyhodila papierik od cukríka.

S odstupom času som si uvedomila, že týždenný pobyt v Nemecku nám dal v komunikácii viac, ako vyučovanie nemeckého jazyka u nás za celý rok. S pani učiteľkou a sprievodcom, ktorého nám prideliť, sme každý deň obdivovali pamätihodnosti. Veľmi sa nám páčil Zwinger – komplex nádherných palácov, parkov a múzeí. Navštívili sme aj Galériu starých majstrov, kde sme mohli obdivovať slávne diela od svetových maliarov. Nič také úžasné sme dovtedy nevideli. Mesto Drážďany sa nám nesmierne páčilo a som vďačná, že sme doň vďaka programu Erasmus mohli vycestovať. Uvedomila som si, že nie každý bude mať v živote takú príležitosť. Sprevádzali nás aj žiaci našej výmennej školy. Rozprávali sme sa s nimi o tom, ako trávia oni aj my voľný čas, aké majú záľuby, sny. Zistili sme, že sme na tom veľmi podobne. Chceme žiť šťastne, v mieri, môcť študovať, cestovať, zabávať sa, ale aj pomáhať a rešpektovať druhých. Čas pobytu sa nám kráti a zajtra odchádzame domov. Dnes večer nás ešte čaká rozlúčkové posedenie. Každá zo škôl má pripraviť program. My sme si pre nich pripravili súťaž a chceme ich naučiť našu slovenskú ľudovú pieseň.

Keď sme sa večer stretli, rozhodli sme sa, že im najprv zaspievame pieseň Tancuj, tancuj, vykrúcaj. Vedeli sme, že to pre nich asi nebude ľahké. Melódiu si celkom osvojili, horšie to bolo so slovami. Boli však ochotní naučiť sa ju, aby nám urobili radosť, preto chceli, aby sme im slová napísali. No veľmi to však nepomohlo. Po niekoľkonásobnom spievaní pesničky im to už išlo celkom dobre, aj keď nám ich prízvuk prišiel veľmi vtipný. Najviac si osvojili časť "Tralalala". Pesnička sa im tak zapáčila, že sme si pri nej aj zatancovali. Všetko nakoniec dobre dopadlo.

Ráno sme sa so žiakmi a učiteľmi z výmennej školy rozlúčili. Vymenili sme si na seba kontakty a sľúbili si, že každú stredu o 18-tej hodine si zavoláme. Bude mi za nimi veľmi smutno, lebo som si ich obľúbila. Dohodli sme sa, že na budúci rok oni navštívia našu školu v Prešove. My si za ten čas pripravíme projekty súvisiace s našim pobytom v Drážďanoch. Ukážeme im pamiatky nášho mesta a okolia. Cesta domov ubehla veľmi rýchlo, lebo sme sa tešili na svojich blízkych. Navzájom sme si ukazovali suveníry, ktoré sme pre nich kúpili. Aj keď sme sa tam mali dobre, predsa nám bolo za domovom smutno.

Tento výmenný pobyt mi dal skutočne veľa. Mala som možnosť zdokonaľiť sa v jazyku, vytvoriť nové priateľstvá, ale aj spoznať kultúru a život mladých ľudí v Nemecku. Určite si ho chcem ešte zopakovať, ale dúfam, že nabudúce už bude dlhší. Asi to bude nejaká brigáda alebo vzdelávací program.

2. miesto

Domovina v srdci Európy

Michaela Subová, 14 rokov

ZŠ Hlavná, Pohronský Ruskov, pedagogička: Edita Szabóová

Hranica mieru - ach, taká tenká.
Bojovať za ňu roky treba,
no pri nezrovnalostiach stenká.
Bojuj, bojuj. Za domovinu i seba.

Národ náš našiel si svoje miesto
medzi ostatnými štátmi hrdými.
Pokojom zalial dedinu aj mesto,
obšťastnil tváre úsmevmi smelými.

Otvorené hranice, to voľnosť sťa orol.
Dvere dokorán nechaj, veď zákon je nad nami.
Listy o temných časoch som už dávno zohol.
Malý to štátik, no nezostaneme sami.

Pod ochranné krídla vzala si nás Únia,
vietor nesie správy, že tu máme istotu,
že naša spoločnosť rozkvitne sťa petúnia,
že v dobrom ani v zlom nespoznáme samotú.

Moje plúca majú chuť vykričať sa,
hrdosťou vznášať sa nad Tatrami
utláčať závišťou nenechám sa
Do rytmu hymny únie hýbem perami.

Pretrváva vo mne pýcha na tých čo tvarovali nás,
čo nenechali naše záujmy upadnúť.
Stálo ich to prosby, trápenie i drahý čas,
ľahko i na tú zlú stranu sme mohli zapadnúť.

Hanební sú ľudia, keď špinia naše meno,
keď si nevážia mier, pokoj, demokraciu.
Myslia si, že naša viera vznieti sa jak seno,
že nenávisťnými slovami v nás vzbudia frustráciu.

Nemožno však podpáliť našu domovinu,
nenávisťné semená tu sejete do nasej zeme.
Za nepokoje v harmónii vezmite si vinu,
my tu len lásku a úprimnosť chceme .

Ah, a tá sloboda, čo nás tu objíma.
Pokojne vyslov, čo sa tvojho srdca dotýka.
Náš ľud sa tu deň čo deň nad vedomosťami rozjíma,
pre každého človeka je tu dostatok kyslíka.

Či už si taký alebo onaký,
tvoje práva ta strážia.
Môžeš písať básne či zbierať odznaky,
tu si všetkých ľudí vážia.

Hrdá som ja Európanka, ešte hrdšia Slovenka.
Hoc by ma aj odsúdili za to,
do sveta vykričím, že som vlastenka.
Pojem, ktorý mi je drahší než zlato.

Za všetky duše, čo počas boja vyhasli,
čo stratili sa v ťažkom žiali,
čo k dušiam strateným v núdzi si prisadli.
Je najmenej, aby sme im aspoň česť dali.

Ich slzy i naše, čo kropili túto zem,
keď sa čierne mračná nad nami zatiahli.
Kričím: „Svoj život za tento národ obetujem!“
Do zlej minulosti sme už mnohokrát nahliadli.

Či opäť niekto túži liať sem studne krvi?
Či sa vaše srdcia tiahnu za tvrdou silou?
Nenadobudli sme predsa už nejaké tie mravy...?
Túžite zas musieť sa lúčiť s našou prírodou milou?

Skleňte radšej hlávky k horám, čo tu hrdo stoja,
nechajte Dunaju obmývať vaše telá.
V dialke nech sa iné národy zbroja,
naša vlasť by len mier chcela!

Miluj svoju zem, miluj ju!
Čo ti plody nosí, dážd' leje na smädnú pôdu.
Miluj svoju zem, miluj ju!
Pôda neprahne po krvi, chce len úrodu.

Sila sa najmä v slovách skrýva.
V takých, čo nie sú do vetra kričané,
ale kde inteligencia a láska splýva,
ktoré i po zamlčaní nebudú zmazané.

Hľa, i moja dušička skvie sa
pri pomyslení na moju rodnú zem.
Vedomie mi od radosti plesá
pri istote, že po bádání vždy vrátim sa sem.

Zľava: komisár pre deti Jozef Mikloško, Sofia Joščáková, ZŠ Važecká Prešov – 1. miesto v kategórii ZŠ, verejný ochranca práv Róbert Dobrovodský.

3. miesto

Keď ľudia volajú po zmene. November 1989 očami Michalovčana.

Ludovít Faltus, 14 rokov

ZŠ Teodora Jozefa Moussona, Michalovce

Pedagóg: Matúš Burda

“*Teraz alebo nikdy!*” Týmito slovami sa prihovára mladý muž pózujúci pred fotoaparátom v čase zlomových udalostí z novembra 1989, ktoré nás vytrhli z rúk strachu, obáv o svoju budúcnosť, prenasledovania, kádrovania, neslobody a nasmerovali našu krajinu na cestu demokracie, dodržiavania ľudských práv, občianskej slobody, slobody vierovyznania, slobody slova, teda na cestu do vyspelej Európy (Jašek a kol., 2019). Všetko to začalo 17. novembra v Prahe študentskou demonštráciou, ktorú potlačili bezpečnostné zložky skostnateného komunistického Československa. Už nebolo na čo čakať. Náместia miest po celej republike zaplavili ľudia volajúci po slobode. “*Teraz alebo nikdy! Bud’ alebo!*”

Praha, Bratislava, Košice... Protesty, verejné vyhlásenia, stretnutia s politikmi, mítingy, nátlakové akcie. Príležitosť, ktorá sa už nemusela opakovať. A čo malé mestá, akými sú napríklad aj Michalovce, ktoré boli v tom čase vzdialené stovky kilometrov od Prahy či Bratislavy? Túžili taktiež po zmene? Skutočne im chýbala sloboda? Naozaj túžili po cestovaní či verejnom prejavovaní svojej náboženskej viery? Veď mali kde bývať, pracovali v miestnych podnikoch, nehladovali... Je tomu tak? Pozrime sa na zlomové udalosti z konca 80. rokov 20. storočia očami vtedy 33-ročného Ludovíta Faltusa, ktorý pracoval na vtedajšom Okresnom národnom výbore v Michalovciach ako vedúci Užívateľského strediska

výpočtovej techniky zabezpečujúci digitálny zber dát pre pracovisko v Košiciach. „*Práca ma bavila.*” (...) *Bol som ženatý a mal som syna. Vnímal som svet so všetkými jeho kladnými aj zápornými stránkami. Snažil som sa byť prospešný v práci aj osobnom živote. Vcelku som bol spokojný, hoci som videl veľa vecí, ktoré by sa dali zlepšiť alebo urobiť celkom inak.*” Pamätník zo Zemplína v posledných slovách svojej výpovede hovorí o reformách, ktoré so sebou prinášajú zmeny. Niečo síce začal generálny tajomník Komunistickej strany Sovietskeho zväzu Michail Gorbačov (1931-2022), ktorý stál na čele krajiny a čelil ľuďom volajúcim po slobode naprieč celým východným blokom, ale proces zmeny k lepšiemu sa už zastaviť nepodarilo. To si uvedomoval aj náš pamätník zo Zemplína, podľa ktorého to v spoločnosti už „*bublalo a čakala sa nejaká zmena*”. V spomínaní ďalej pokračuje: „*Sledoval som vývoj v spoločnosti a sám som bol za zmenu. Fandil som ľuďom deklarujúcim zmeny v živote spoločnosti a zúčastnil som sa aj na mítingoch v Michalovciach. Od zmeny som očakával zlepšenie života v celom spektre našej spoločnosti.*” Lenže Michalovce neboli ani Prahou, ani Bratislavou, kde do ulíc vyšli masy mladých ľudí študujúcich na miestnych vysokých školách. V Michalovciach, podobne ako v okolitých mestách ako Humenné či Vranov nad Topľou, prevzali pomyselnú štafetu boja za slobodu najmä robotníci z miestnych závodov, škôl a kultúrnych inštitúcií (Fedič, 2008).

Presne po týždni od násilných udalostí na Národnej triede v Prahe sa v Michalovciach uskutočnila spontánna manifestácia. Približne 400 Michalovčanov pochodom a skandovaním podporovali novo založené Občianske fórum a Verejnosť proti násiliu, ktorú v meste zastupovali osobnosti ako Matej Hospodár, Daniel Pastirčák, Marián Mati či Eva Bartošová. Obdobná manifestácia sa konala 27. novembra. Generálny štrajk ochromil celú krajinu (Ročňová, 2014). Na zhromaždeniach a mítingoch v meste sa zúčastnil aj L. Faltus str. podľa ktorého to bolo „*veľmi emocionálne, každý očakával lepší život. Hnutie študentov a ľudí, ktorí chceli zmenu mi bolo sympatické a držal som im palce.*” Ved' do ulíc vyšlo 7000 Michalovčanov. V nasledujúcich dňoch a týždňoch sa komunistický režim zrútil. Československý prezident, prvý a jediný Slováč v tejto funkcii, Gustáv Husák (1913-1991) 10. decembra 1989 odstúpil a opraty v krajine prevzala vláda národného porozumenia. Postava Nežnej revolúcie Václav Havel (1936-2011) zasadol na Pražsky hrad. Dočkali sa aj Slováci. Alexander Dubček (1921-1992) bol zvolený za predsedu federálneho parlamentu (Bartl a kol., 2006). Začala sa nová éra, „nový život”. Spoločnosť vykročila do neznáma. Bolo potrebné pretažiť myšlienky a nápady volajúce po páde totality napísané na papieri do reality. Aby sa slová z tribún zmenili na konkrétne činy. Podobne ako väčšinu, aj nášho pamätníka potešila „*možnosť cestovania do zahraničia a viac demokracie v pracovnom živote.*” Ľudia dostali to, po čom volali. Slobodne sa rozhodovať, slobodne konať, slobodne rozprávať, slobodne... Totalitu vystriedala demokracia, ktorej korene siahajú do obdobia antického Grécka. Moc v krajine uchopili ľudia. Úzka skupina presadzujúca svoje zámery stratila vplyv. Slováci sa za pochodu

učili princípy demokracie, medzi ktoré patria aj voľby. Obdobne ako väčšina vtedajšej spoločnosti, aj Ľudovít Faltus str. na začiatku 90. rokov 20. storočia „*očakával zlepšenie života všetkých ľudí*“. Nadšenie vystriedala krutá realita a ani novembrové udalosti z roka 1989 nedokázali vyriešiť problémy ako „*nezamestnanosť, chudoba, bezdomovci, ťažkosť v zdravotníctve, školstve aj v hospodárstve.*” A prečo je konštatovanie nášho pamätníka také negatívne? Podľa neho „*elán a chcenie mladých ľudí urobiť zmeny k lepšiemu, boli zneužitými rôznymi skupinami, hnutiami aj stranami, ktoré si presadili svoje záujmy vo svoj prospech.*” Nehovoriac o tom, že „*v spoločnosti máme demokraciu, ktorú si veľa záujmových skupín vysvetľuje po svojom.*”

Pripomíname si 35 rokov od začiatku Nežnej revolúcie. Je to dostatočne dlhý čas na to, aby sme mohli hodnotiť cestu Slovenskej republiky? Alebo naopak. Potrebujeme ešte oveľa väčší odstup od spomínaných udalostí? Aj zo slov nášho pamätníka vidieť počiatkový optimizmus, ktorý vystriedalo sklamanie. Napriek tomu je príbeh Slovenskej republiky úspešný. Prvého mája sme vstúpili do exkluzívnej európskej rodiny - Európskej únie. V závere roka 2007 sme sa stali súčasťou Schengenského priestoru. Úspešný príbeh sme zavřili prijatím spoločnej európskej meny. Návrhy síce prišli od politikov, ale rozhodovali o tom ľudia. Vo voľbách, v referende. „*Teraz alebo nikdy! Buď - alebo!*” Tak ako v novembri 1989 sa ľudia rozhodli vydať sa novou cestou, tak tomu bolo aj v roku 2004 pri vstupe do Európskej únie a rovnako tomu bolo aj v roku 2009 pri prijatí novej meny (Mrva, 2016). Každý deň stojíme pred výzvou. Možnosť dnešnej doby. Možnosť slobodne sa rozhodovať. Možnosť slobodne si

vyberať. Výdobytky 17. novembra badať aj dnes. Je len na nás, slobodných občanoch, ako k našim právam pristupujeme. Nezabúdajme, že máme nielen práva, ale aj povinnosť starať sa o odkaz Nežnej revolúcie. Bez odvahy a odhodlania by sme prešlapovali na mieste. Ďakujeme našim otcom, starým otcom, že sa postavili zlu. Nezabudnime na utrpenie biskupov Pavla Gojdiča (1888–1960), Jána Vojtaššáka (1877–1965), Michala Buzalku (1885–1961), sestry Zdenky Schelingovej (1916–1955) a ďalších politických väzňov (Letz a kol., 2001). Slovensko, nezabudni na svojich hrdinov! Bojovníkov za slobodu, ktorú musíme chrániť aj v dnešných časoch.

Zdroje:

1. BARTL, Július. *Lexikón slovenských dejín*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006. 181–185 s.
2. FALTUS, Ľudovít. *Interview s otcom o Nežnej revolúcii*. [prepis rozhovoru].

3. FEDIČ, Vasil' a kol. *Dejiny Humenného*. Humenné : REDOS, 2008, s. 273–274.

4. JAŠEK, Peter a kol. *Od totality k slobode*. Nežná revolúcia 1989. Bratislava : Ústav pamäti národa, 2019, s. 138–155.

5. LETZ, Róbert a kol. *Boli solbu a svetlom*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2001, 180 s.

6. MRVA, Ivan. *Slovenské dejiny pre každého*. Bratislava : Perfekt, 2016, 99–113.

7. ROČEŇOVÁ, Zuzana. Takto prebiehala revolúcia v Michalovciach: Zlomové okamihy Novembra 89 dni po dni. [online]. In Košice 24 dnes, 12.11.2014. Dostupné na internete: <https://kosice.dnes24.sk/okres/michalovce/takto-prebiehala-revolucia-v-michalovciach-zlomove-okamihy-novembra-89-den-po-dni-190110>

Zľava: komisár pre deti Jozef Mikloško, M. Stankoviánsky (velvyslanectvo Francúzskej republiky na Slovensku), mimoriadny a splnomocnený velvyslanec Francúzskej republiky na Slovensku Nicolas Suran, verejný ochranca práv Róbert Dobrovodský.

Cena MISIA 89

1. miesto

Európa a my

Saša Vološinová, 13 rokov

ZŠ Bernolákova, Košice, pedagogička: Marianna Tkáčová

Odkedy Slovensko do Európskej únie vstúpilo,
asi len lepšie nám bolo.

Eurami takmer všade platíme,
vďaka tomu len jednu peňaženku nosíme.

Lahšie sa nám cestuje,
na hraniciach sa nič neukazuje.
Väčšej ochrany sa nám dostalo,
aby sa malé Slovensko veľkých vojen nebálo.

20 rokov už to je,
k oslavám sa schyluje.
O báseň sa tu pokúšam,
o tom, čo píšem, veľa premýšľam.

Najlepšie univerzity tu máme,
radi sa nimi pýšime,
Či študujem tu, či tam,
veľa sa toho dozvedám.

Do Álp sa pozrieť pôjdeme,
my ich zas Tatrami zaujmeme.
More síce nemáme,
no ukázať tiež čo máme.

V Európskej únii veľa recyklujeme,
aké odpadky a aké farby k sebe patria, vieme.
Recyklovať sa v školách učíme,
aby odpadky v prírode neskončili sa snažíme.

V Európskej únii veľmi chutné jedlo je,
každý si nájde svoje.
Mesto kultúry tiež vyberá,
v roku 2013 to mesto Košice vyhráva.

Bulharsko, Česko, Dánsko, Belgicko,
no i Nemecko, Estónsko, Írsko a Grécko.
Všetky tieto štáty aj mnoho ďalších si pomáha,
v ťažkých časoch sa jeden na druhého spolieha.

Klímu vylepšiť sa snažíme,
do roku 2050 to stihnúť musíme.
Európska únia v boji proti klíme lídrom je,
pozíciu si stále upevňuje.

A tak sme sa dostali na záver básničky,
od jednej poetickej školáčky.

Mimoriadna cena ÚPN

KOLEKTÍV ŽIAČOK A ŽIAKOV ŠZŠ pre žiakov s telesným postihnutím, Pionierska, Detva

Rastislav Štork, Kristína Serejová, Dávid Klinec

Ivan Rigo, Martin Smutný, Patrik Vojtek

Ocenené práce – literárna tvorba, voľná tvorba, dokument - stredné školy

Cena Misia 89, občianske združenie a Verejný ochranca práv

1. miesto

Európa a my

*Jakub Horeháj, 18 rokov**Gymnázium, Varšavská, Žilina, pedagogička: Alica Virdzeková*

Slovensko sa 1. mája 2004 stalo členom Európskej únie, spoločenstva štátov, ktoré považovali za dôležité podporovať regionálnu kooperáciu, rozvoj a následnú ochranu ľudských práv. Hoci Referendum o vstupe do EÚ v roku 2003 získalo na Slovensku viac ako 90 percentnú podporu, náruživosť voči únii kresla za 20 rokov takmer o 30 percent.¹ Prečo tomu tak je? Prečo sa rokmi Slováci ideologicky odkláňajú od medzinárodnej spolupráce napriek zdanlivým výhodám?

V nasledujúcej eseji sa pokúsím odpovedať na tieto otázky a po analyzovaní tvorby názorov našej populácie navrhnúť, ako by mali vyzerat' nasledujúce roky vzájomnej spolupráce medzi nadnárodnou entitou zriadenou na ochranu demokracie a štátom, ktorý zažíva „demokratické spiatočnic-tvo“.

¹<https://europske.noviny.sk/2023/05/01/velky-sumar-20-rokov-clenstva-slovenska-v-eu-ako-to-bolo-a-co-nam-to-prinieslo/> (Cit. 2024-10-11)

² https://slovakia.representation.ec.europa.eu/strategia-priority/rozpocet-eu-pre-slovensko_sk

V prvom rade treba poukázať na nespočetné výhody spojené s členstvom Slovenska v Európskej únii. Toto členstvo nám poskytuje prístup na najväčší zjednotený trh sveta, vďaka čomu môžeme beztarifne obchodovať s tými najväčšími ekonomikami. Občania môžu slobodne žiť, pracovať a študovať kdekoľvek v únii. Investície do infraštruktúry a regionálneho rozvoja podporujú hospodársky a sociálny pokrok - stavajú nám diaľnice, modernizujú školstvo a zachraňujú majestátnu slovenskú prírodu. Na rozdiel od mnohých členských štátov sme čistým prijímateľom finančných prostriedkov z rozpočtu EÚ, čo znamená, že z Európskej pokladne berieme viac peňazí ako do nej prispievame.² V roku 2023 takto naše zárobky dosiahli až 2,5 miliardy eur.³ Napriek ohromným číslam však na Slovensku podpora únie rapídne klesá a ľudia akoby zámerne ignorovali kopu peňazí, ktoré nám Brusel každoročne dáva.

(Cit. 2024-10-11)

³https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027/spending-and-revenue_sk (Cit. 2024-10-11)

Hlavným dôvodom tohto fenoménu je podľa môjho názoru všeobecná nezaujímavosť a neatraktivnosť volieb do Európskeho parlamentu, ktorá začala už v školských laviciach. Na rozdiel od dnešných žiakov, sa veľká časť slovenskej populácie o funkciách a vnútornom fungovaní Európskej únie v škole neučila. Občania chápu fungovanie Národnej rady SR, našej vlády a niekedy aj súdov, no nadnárodné organizácie už nie sú v ich vedomostných obzoroch. Nielen to, ale aj ochota politikov vzdelávať ľudí o týchto funkciách napríklad pomocou kampaní, dosiahla bod mrazu. V chaotickej politickej scéne Slovenska sa totiž žiadnej strane do veľkej miery neoplatí plytvať politickým kapitálom, časom, pozornosťou voličov a peniazmi, kvôli téme, ktorá im iba veľmi ťažko naženie hlasy. Symptomom tejto všeobecnej apatie je fakt, že na voľbách do Európskeho parlamentu sa zúčastnila iba polutovaniahodná tretina slovenskej populácie.⁴

Sekundárnym dôvodom pre pokles záujmu o členstvo v Európskej únii je, podľa môjho názoru, strach o národnú suverenitu. Pre mnohých ľudí je pocit národnej identity a autonómie veľmi dôležitý. Funguje pre nich ako nejaký garant slobody - všetko cudzie a inakšie je a priori zlé či nebezpečné a kým nám nikto zo zahraničia nediktuje, čo máme robiť, tak je osud štátu iba v rukách NÁS SLOVÁKOV, a preto sme slobodní. Takýto myšlienkový pochod spojený s faktom, že veľká časť našej legislatívy je naozaj „napísaná v Bruseli“, spôsobuje u veľmi veľkej skupiny ľudí intuitívny odpor voči hocičomu európskemu. Na rozdiel od vzdelávania ľudí je však

tento odpor schopný nahnať politikom potrebné hlasy, a preto ho neraz v kampaniach a diskusiách zneužívajú pre benefit strany.

Keďže Európska únia musí dodržiavať politickú zvrchovanosť a suverenitu jej členov, nie je možné takémuto zneužívaniu jednoducho zabrániť sankciami alebo zrušením finančnej podpory na rozvoj. Voľba protieurópskych poslancov je totižto celkom demokratické rozhodnutie. Únia môže uvaliť sankcie na členský štát iba pokiaľ ide o porušovanie demokratických hodnôt vo vnútri štátu. Slúži tak ako časť systému brzd a protiváh, ktoré majú zabezpečiť slobodu a dodržiavanie základných ľudských práv všetkých občanov. Problémom však je, že aj v prípade, keby Európsky súd dokázal na Slovensku určiť a poukázať na prípady, keď sa terajšia koalícia zachovala v rozpore s demokratickými hodnotami, existuje veľká šanca, že sankcie uvalené na Slovensko by občanov ešte viac potlačili do protieurópskych názorov, ktoré by opäť mohli byť zneužívané populistami.

Keď už chápeme stručne načrtnutý dôvod pomalého slovenského dištancovania sa od Európskej únie, je čas navrhnúť možné riešenia ako zabrániť „ďalšiemu Brexitu“. Po prvé by únia mala začať financovať kampane nielen v školách, ale aj pre širokú verejnosť, ktoré by poučali občanov o fungovaní Európskych inštitúcií a ich dopadoch na každodenný život. Po druhé verím, že zavedenie „jednotnej kandidátky“ pre celé územie únie by taktiež výrazne pomohlo s angažovanosťou verejnosti v európskej politike. Problémom totiž je, že slovenskí

⁴ <https://results.elections.europa.eu/sk/slovensko/> (Cit. 2024-10-11)

kandidáti do Európskeho parlamentu častokrát ideologicky nereprezentujú už teraz nezaujatých ľudí a zároveň nemajú finančné prostriedky na vzbudenie potrebného záujmu. Ak by však občan Slovenskej republiky mohol voliť hocijakého kandidáta bez ohľadu na národnosť, je značne vyššia šanca ideologickej reprezentácie a zároveň by bohatšie strany a kandidáti zo zahraničia získali incentívu robiť kampaň a naháňať hlasy aj na Slovensku, čím by aj prebudili populáciu z ich apatickeho nezájmu o nadnárodnú politiku.

Nemeckí či francúzski členovia strán by sa snažili dosiahnuť voličov aj na Slovensku. Na to, aby to

dokázali, im však najprv musia vysvetliť, aké dopady má činnosť únie na ich každodenné životy. Takto by nahradili vyučovanie v škole, ktoré mnohí z ich potenciálnych voličov nezažili, zatiaľ čo sa budúci voliči už poriadne vzdelávajú na danú tému v škole.

V strede problému je teda nevzdelanosť spôsobujúca strach spôsobujúci nezaujatosť alebo vyslovenú antipatiu. Verím, že je v rukách Európskej únie chrániť našu krajinu pred samou sebou a napriek nedávnemu vývoju tu zaručiť slobodný a pohodlný život aj nasledujúcim generáciám Slovákov.

Verejný ochranca práv Róbert Dobrovodský spolu s predsedníčkou o. z. Misia 89 Janou Kotovou odovzdávajú cenu Jakubovi Horeháji - 1. miesto v kategórii SŠ, vpravo pani učiteľka Alica Virdzeková.

2. miesto

Cesta

Miriám Džuberová, 16 rokov

Gymnázium Trebišovská, Košice, pedagogička: Miroslava Štefancová

„Ste si istý, pán profesor, že to bude fungovať?“ Pristúpila som k tomu veľkému stroju. „Síce si prvá v histórii ľudstva, ktorá to bude skúšať, ale nemusíš sa báť. Ak príde smrť, bude to rýchle.“ Profesor sa ma snažil upokojiť. „Vedeli by ste mi to ešte raz vysvetliť, prosím? Ako to funguje a hlavne – ako sa vrátim späť?“ Cestovanie časom sa už pokúšali mnohí, ale ja som prvá, ktorá má najväčšiu šancu, že sa to podarí. Stretnúť sa s ľuďmi, spoznať vtedajší svet... zamyslela som sa tak hlboko, až som takmer prepočula profesorovo volanie. „Lottie, Lottie!“ „Áno? Prepáčte, profesor, zamyslela som sa. Už sa neviem dočkať toho sveta, do ktorého sa čoskoro dostanem,“ nadšene som začala chodiť hore-dolu. „Pod sem, potrebujem ti dať niečo, aby si sa vedela vrátiť späť.“ Na ruku mi pripevnil zariadenie, ktoré vyzeralo ako telefón s ohybným displejom, prispôsobeným mojej ruke. „Na tomto zariadení budeš môcť sledovať, v ktorom roku si, nájsť základné informácie a zároveň vidieť, aký je čas v prítomnosti, aby si vedela, kedy sa máš vrátiť.“ „Rozumiem, profesor.“ Navliekla som si batoh s potrebnou výbavou, skontrolovala, či všetky zariadenia fungujú a pristúpila k stroju. „Ak je to náhodou posledný raz, čo vás uvidím, chcem, aby ste vedeli, čo pre mňa znamenáte a za čo všetko som vám vďačná. Toto je pre vás,“ podala som mu obálku s listom. „Prečítajte si to len v prípade, že sa nikdy nevrátim.“ Objala som ho – veď je iba o päť rokov starší ako ja, sme si takmer rovní. „Budete mi chýbať,“

zašepkala som mu do ucha potichu. „Aj vy mne. Ste moja najlepšia študentka. Dúfajme, že sa zajtra o tomto čase znova stretneme.“ Zložil si z prsta prsteň. „Toto je zase pre vás, ako pamiatka, ak by sme sa náhodou už nestretli.“ Takto sme si dali možno posledné zbohom a ja som pristúpila k veľkej mašine. Kývla som hlavou na profesora, ktorý stroj spustil, a ja som prešla cez veľký rám, lemovaný titánom a striebrom. Spočiatku som si myslela, že sa nič nestalo, no zakrátko som začala cítiť jemné šteklenie na pokožke. *Funguje to*, pomyslela som si. O chvíľu som už pevne stála uprostred ulice. Hodinky mi ukazovali, že som sa ocitla v roku... O môj bože. *Rok 1945 – ukončenie druhej svetovej vojny*. Všade bola špina a prach, zrútené budovy či rozbombardované ulice. Pomalým krokom som sa začala prechádzať ulicou. Všetko bolo zničené – úplne všetko. Stovky, ba tisíce ľudí sedeli na ulici. Stratili strechu nad hlavou. A keby len strechu... Pristúpila som k jednej dievčine. „Dobrý deň, prepáčte, že otravujem, no cestujem krajinou a prišla som do vášho mesta. Vidím, že vojna silno zasiahla aj vás. Stratili ste aj vy strechu nad hlavou?“ snažila som sa opýtať zdvorilo a citlivo. „A keby iba dom nad hlavou,“ začala plakať. „Môj brat, môj otec... obaja sú mŕtvi! Ocko, chýbaš mi, počuješ, prečo si ma opustil?!“ začala kričať a plakať súčasne. Nevedela som, ako mám reagovať. Na niečo také som nebola pripravená. Podala som jej plátenu utierku a kúsok chleba. „Pre teba.“ Ešte som ju objala a pomaly som

sa posunula ďalej dolu ulicou. Z neďalekého domu bolo z rádia počuť správu: *"Dámy a páni, toto je spravodajstvo. Európa sa ocitá na prahu novej éry. Svetové veľmoci diskutujú o tom, ako zabezpečiť trvalý mier po skončení najničivejšej vojny, akú ľudstvo poznalo. Francúzsko, Veľká Británia, Spojené štáty a Sovietsky zväz pracujú na dohodách, ktoré majú zabrániť opätovnému vojnovému konfliktu. Obavy o bezpečnosť však pretrvávajú. Mnohí dúfajú, že táto spolupráca povedie k mieru, no niektorí sú presvedčení, že napätie medzi Východom a Západom bude narastať. Ostáva veriť, že Európa nájde cestu k jednote a prosperite bez ďalších vojen."* Zamyslela som sa. V tejto dobe mohli ľudia o jednote, solidarite a spoločných hraniciach, ktoré máme dnes vďaka EÚ, len snívať. Pokračovala som v ceste. Povedala som si nahlas: „Možno by som sa mohla pozrieť aj do Rakúska, ako to tam vyzerá po vojne.“ Zrazu ma niekto chytil za rameno a pošepkal mi: „Ste samovrah? Ani to neskušajte, pokiaľ nemáte niekoho na druhej strane, kto vám pomôže. Hranice sú prísne strážené a na prekročenie potrebujete víza a pas. A kto vám v tejto dobe ten pas zoženie?“ Zostala som v nemom úžase. Schengenský priestor umožňuje voľný pohyb osôb bez hraničných kontrol. Cestovanie je rýchle a jednoduché. A tu ľudia potrebujú kontakty... Pokračovala som v ceste. Zovšadiaľ bolo počuť krik, nárek a hnev. Tolko negatívnych emócií po vojne. Rodiny rozbité, bez strechy nad hlavou, nemocnice aj školy zdemolované. Ako sa nám žije lepšie – neriešime vojnu, ale aspoň si väčšina ľudí dokáže dovoliť základné potraviny, vzdelanie, možnosť výberu a mnoho ďalšieho. Už sa

nikdy nebudem sťažovať, ako sa mi nechce vstávať na prednášku. Pomyslela som si, aká som vďačná, že žijem v EÚ. Hodinky ukazovali už pokročilý čas, a tak som sa rozhodla vybrať späť. Vybrala som si z batohu všetko jedlo, čo som mala, a v dialke som uvidela deti. Úbohé deti, ktoré sedeli na zemi a prosili okoloidúcich aspoň o krajec chleba. Prišla som k nim a spýtala sa: „Ste hladní?“ a oni len prikývli. Podala som im väčšinu jedla, čo som mala. „Kde máte rodičov?“ spýtala som sa nevinne. Medzi hltni a slzami mi odpovedali: „Nemáme. Zabili ich. Ostali sme len traja. Aj bábätko, ktoré mala mamka v brušku, už sa nikdy nenarodí.“ Ako som to počula, rozplakala som sa. Podala som im všetko svoje teplé oblečenie a nútená časom som ich opustila. Slzy mi tiekli, aj keď som prišla na miesto, z ktorého som sa objavila. Naposledy som sa pozrela na ulicu. Snáď sa tu niekedy ešte vrátim. Nastavila som hodinky na cestu späť a v okamihu som sa presúvala domov. Mám pocit, že som pri ceste zaspala, pretože ma prebudil až náraz na zem v laboratóriu. „Lottie, ty žiješ! Si v poriadku? Čo sa stalo? Prečo plačeš?“ spýtal sa profesor. Nemala som v tej chvíli silu mu všetko vysvetľovať. „Stroj funguje, ale nastavenie rokov nie. Namiesto dinosaurov som videla chudobu a biedu po druhej svetovej vojne.“ Na detailnejší opis som sa nezmohla. Pravdepodobne si to všimol, preto zmenil tému. „Čo mám teraz urobiť s tou obálkou, čo si mi dala?“ Usmiala som sa. Táto cesta mi dala veľa, ale najviac ma zasiahla v pochopení ľudskej pomínutelnosti. „Prečítajte si ju, no nesúďte ma. Pretože ľudský život je pomínutelný... ako láska.“

3. miesto

Európa a my - Európa – slobodnejšie a bezpečnejšie miesto pre Slovensko

Richard Skála, 17 rokov

Gymnázium Varšavská, Žilina, pedagogička: Alica Virdzeková

Dňa 1. mája 2024 sme si pripomenuli 20. výročie vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie. Táto historická udalosť je dôležitou súčasťou našej modernej histórie, ktorá priamo nadväzuje na udalosti z roku 1989, keď sa v Československu skončilo obdobie komunistického režimu a ČSR sa prihlásilo k hodnotám demokratickej Európy.

Táto esej sa skladá z troch častí: Prvá časť zachytáva fungovanie Slovenska pred rokom 1989, druhá 20. výročie členstva Slovenska v EÚ a tretia – kontrast medzi minulosťou a prítomnosťou a dôležitosť žitia v slobodnej Európe pre súčasné generácie. Cieľom mojej práce je pochopiť, ako tieto udalosti ovplyvnili našu spoločnosť a prečo sú dnes stále relevantné.

Pred rokom 1989 bola situácia na Slovensku, podobne ako v ostatných krajinách východného bloku, ovplyvnená totalitným režimom, ktorý presadzovala komunistická strana. Československo sa nachádzalo za tzv. „železnou oponou,“ čo znamenalo, že bolo politicky, ekonomicky a kultúrne izolované od demokratických krajín západnej Európy a sveta. Sloboda, taká, ako ju dnes poznáme, bola v tom čase nepredstaviteľná.

Jedným z najväznejších problémov bola strata základných občianskych práv. Politická moc bola koncentrovaná v rukách jednej strany, ktorá tvrdým vládnutím potláčala akékoľvek prejavy

nesúhlasu. Ľudia nemohli slobodne vyjadrovať svoje názory a kritika režimu bola nebezpečná – mnohí boli za svoje presvedčenie prenasledovaní, zatváraní alebo nútení opustiť krajinu. Sloboda prejavu neexistovala a cenzúra kontrolovala všetky médiá, knihy, filmy či dokonca piesne, ktoré nezodpovedali komunistickej ideológii, boli zakázané. Ľudia sa báli otvorene diskutovať aj v súkromí, pretože informátori mohli nahlásiť akýkoľvek prejav nesúhlasu s režimom.

Ekonomický systém bol založený na centralizovanom plánovaní, kde štát kontroloval všetky výrobné prostriedky a určoval, čo a ako sa bude vyrábať. Tieto ekonomické obmedzenia znamenali, že mnohé tovary a služby boli nedostatkové a ľudia mali obmedzený prístup k bežným potrebám, ktoré sú dnes považované za samozrejmé. Byty boli pridelené štátom často až po dlhých rokoch čakania a výber povolania alebo štúdia bol ovplyvnený politickou príslušnosťou rodiny či lojalitou voči režimu.

Cestovanie do západných krajín bolo takmer nemožné, bežní občania nemali povolenie opustiť Československo a kontakt so zahraničím bol prísne kontrolovaný. Ľudia tak boli odrezaní od možností kultúrnej výmeny, inovácií a inšpirácie, ktoré by ich mohli obohatiť. Presne kvôli tomuto bolo cestovanie zakázané, aby sa nakoniec nerozhodli

ostať v zahraničí. Absencia cestovania znemožňovala získať realistický obraz o živote v demokratických krajinách, takže mnohí si nedokázali predstaviť, ako vyzerá slobodná spoločnosť.

Pád komunizmu v Československu priniesol zmenu fungovania štátu, ktorá nám otvorila dvere k novým možnostiam. Jedným z pamätných momentov tejto zmeny bol pochod „Ahoj, Európa!“, ktorý sa uskutočnil 10. decembra 1989, na Medzinárodný deň ľudských práv. Tento pochod nebol iba prejavom túžby po slobode, ale zároveň aj symbolom prihlásenia sa k Európe, ktorá v tom čase ako aj teraz, predstavovala slobodu, demokraciu a prosperitu. Teraz sa nám môžu zdať niektoré hodnoty ako úplne samozrejmé, no ako nám pripomínajú historické pramene, nebolo to tak vždy.

Po ukotvení základných práv a slobôd bol ďalší krok veľmi logický, keď sme 1. mája 2004 vstúpili do Európskej únie po jedinom úspešnom referende, čo sa dodnes stále nezopakovalo. Slováci týmto krokom ukázali, že veria tomu, že v spojení je sila a pre Slovensko je najvýhodnejší krok spojiť sa s ostatnými štátmi, ktoré nám v núdzi pomôžu. Okrem toho nám toto členstvo prináša aj mnoho iných pozitív, ktoré stručne objasním: rozvoj ekonomiky – od Európskej únie dostávame eurofondy, čo sú dotácie, na ktoré sa zložia vyspelejšie krajiny. Týmto sa vyváži ekonomická sila štátov. Prístup na jednotný trh – máme väčšie príležitosti na obchodovanie s rôznymi krajinami a

v neposlednom rade príležitosti pre mladých ľudí vo forme štúdia a práce v zahraničí vďaka Schengenskému priestoru.⁵

Schengenský priestor by som rád rozobral podrobnejšie. Je to najväčšia oblasť na svete, v ktorej možno slobodne cestovať. Skladá sa z 29 krajín, z ktorých sa 25 nachádza v Európskej únii. Umožňuje nám prechádzať do iných štátov bez hraničných kontrol s výnimkami, akými bola napríklad v blízkej minulosti migračná kríza. Výhod to má niekoľko, napríklad môžeme chodiť na dovolenky bez zastavenia, máme vlaky, ktorými môžeme prejsť do iných štátov. Tieto výhody sú skvelé a ich hodnota je nevyčísliteľná, no nie každý si to uvedomuje a neprikladá tomu takú váhu.

Súčasná generácia, vrátane žiakov a študentov základných a stredných škôl, sú prvou generáciou, ktorá nezažila dobu neslobody. Narodili sa a vyrastali v dobe, keď môžu slobodne cestovať, študovať a pracovať kdekolvek v Európe. Majú možnosť využiť programy ako Erasmus, ktoré im umožňujú študijné pobyty v rôznych krajinách EÚ, čím získavajú cenné skúsenosti a nové pohľady na svet. Pre tieto generácie je Európska únia symbolom otvorených hraníc, možnosti spoznávať iné kultúry a voľného pohybu osôb, tovaru a služieb.

Navyše, mladí ľudia dnes čelia novým výzvam, akými sú klimatické zmeny, digitalizácia a ochrana ľudských práv. Členstvo v EÚ umožňuje spoluprácu

⁵ <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/schengen-area/#externalborders>; Čo je Schengen?

medzi členskými štátmi a spoločné riešenia, ktoré sú potrebné na zvládnutie týchto globálnych problémov. Prostredníctvom iniciatív, ako je napríklad Európsky ekologický dohovor, majú mladí ľudia možnosť prispieť k ochrane životného prostredia, čo by bez podpory a spolupráce EÚ bolo oveľa náročnejšie.

Členstvo Slovenska v EÚ a odkaz slobody z roku 1989 sú dôležitými piliermi, na ktorých stojí súčasná slovenská spoločnosť. Každé z týchto výročí nám pripomína, že sme súčasťou veľkej

európskej rodiny, ktorá je založená na spoločných hodnotách. Ako súčasť EÚ máme nielen možnosť využívať výhody, ktoré toto členstvo ponúka, ale aj povinnosť prispievať k formovaniu budúcnosti Európy.

Pre nás, pre našu generáciu a pre tie, ktoré prídu po nás, je dôležité nezabudnúť, že sloboda a prosperita nie sú samozrejmosťou, ale výsledkom úsilia, ktoré naši predkovia vynaložili na dosiahnutie demokratických hodnôt a európskej integrácie.

J. Sivoš – Predseda Správnej rady ÚPN, J. Kotová, kolektív žiakov 9.B. triedy ZŠ Stará Ľubovňa s pani učiteľkou Palšovou a R. Dobrovodský, Verejný ochranca práv

Cena prof. Miroslava Kusého

1. miesto

Navráťme hviezdám Európskej únie ich pôvodný význam

Adriana Božgaiová, 16 rokov

Obchodná akadémia, Zlaté Moravce, pedagogička: Anna Szoboňová

V roku 2024 Slovensko oslavuje 35. výročie pádu totalitného režimu, začiatok členstva v slobodnej Európe a 20. výročie vstupu do EÚ. Naša spoločnosť vtedy ani nemohla tušiť, aké prevratne' zmeny prinesie doteraz jediné platné referendum. Členstvo v európskych inštitúciách predstavuje nielen mnohé prínosy, ale tiež veľkú zodpovednosť. Čo konkrétne nám členstvo prinieslo? Aké výhody a nevýhody predstavuje? Aké najväčšie úspechy sa nám doposiaľ podarilo dosiahnuť? V tejto eseji poukážem na význam členstva v EÚ a na to, ako začlenenie Slovenska do európskych inštitúcií ovplyvnilo súčasné generácie vrátane mňa, študentky strednej školy.

Nezná revolúcia znamenala pre našu krajinu prelomový bod. Zorganizovanie pochodu „Ahoj, Európa“ bolo jedným z dôkazov silnejúcej občianskej angažovanosti, boja za demokraciu a nádeje na lepšiu budúcnosť. Hoci Slovensko čelilo viacerým výzvam, dokázalo, že je schopné zvládnuť prechod zriadeného hospodárstva na trhové či rôzne spoločenské zmeny.

K stabilizácii demokracie a upevňovaniu právneho štátu výrazne prispel vstup do EÚ. Začlenenie do EÚ nám bezpochyby prinieslo množstvo ekonomických i neekonomických výhod. Odstránenie obchodných prekážok, voľný pohyb osôb, tovaru a služieb či odbúranie nákladov spojených s ochranou hraníc do značnej miery modernizovali slovenské

hospodárstvo. S našim členstvom v EÚ sa zvýšila konkurencieschopnosť a narástol počet pracovných príležitostí. Prostredníctvom rôznych finančných programov a eurofondov nám pomáhajú európske inštitúcie budovať infraštruktúru, zvyšovať kvalitu vzdelania a podporovať rozvoj vedy a výskumu. Medzi ďalšie, neekonomické výhody patrí aj spoločné riešenie globálnych problémov. Veľmi si tiež cením, že mi cestovný pas SR umožňuje cestovať v rámci Schengenského priestoru bez víz. Byť súčasťou európskeho spoločenstva znamená byť aj v kontakte s inými jazykmi a kultúrami. Aj keď multikulturalizmus môže znieť ako novodobý pojem, miešanie kultúr je prirodzenou súčasťou dejín. Jeho fungovanie sa odráža na formovaní samotnej spoločnosti či zvyšovaní tolerancie. EÚ podporuje rozmanitosť a viacjazyčnosť, ktoré tvoria neoddeliteľnú súčasť jej kultúrneho dedičstva.

Na druhej strane vstup do EÚ so sebou nesie aj určité nevýhody. Skutočnosť, že napríklad spoločná obchodná alebo poľnohospodárska politika je výhradnou právomocou EÚ, znepokojuje nemalú časť nášho obyvateľstva. Otvorenie hraníc viedlo aj k ďalšiemu negatívnemu javu - odlivu kvalifikovanej pracovnej sily do zahraničia. Tzv. odliv mozgov spôsobuje, že na domácom trhu vzniká nedostatok odborných pracovníkov. Ďalším problémom je napríklad časovo a finančne náročné uplatňovanie

technických noriem stanovených EÚ. Avšak práve tieto normy sú pre spotrebiteľov znakom kvality alebo ekologickej produkcie ~ napríklad ekologické logo EÚ podporuje predaj na domácom i zahraničnom trhu.

Európska únia počas XXI. storočia musí prekonať početné výzvy. Svetová hospodárska kríza bola jednoznačne jednou z nich. Jej výsledkom bola reforma svetového finančného systému. Migrácia v dôsledku vojen a nepokojov v rôznych krajinách zase EÚ viedla k snahe postarať sa o utečencov, ich bezpečnosť a dodržiavanie ľudských práv. Ďalším z cieľov EÚ je chrániť životné prostredie a zlepšovať jeho kvalitu. Parížska dohoda bola globálnou reakciou na alarmujúce klimatické zmeny. Karty na medzinárodnej scéne zamiešala aj ruská vojenská agresia proti Ukrajine. Odpoveďou európskeho spoločenstva na túto agresiu bolo poskytnutie domova, základných životných potrieb, pracovných miest utečencom či uvalenie sankcií voči Rusku.

Čo sa týka najväčších úspechov EÚ, určite treba spomenúť vznik jednotného trhu v roku 1937 a zavedenie spoločnej meny. Euro možno považovať za symbol európskej spolupráce. Najdôležitejšími sú však hodnoty, na ktorých je EÚ založená. Sú to sloboda, demokracia, ľudská dôstojnosť, rovnosť, právny štát a ľudské práva. Za presadzovanie spomenutých hodnôt získala EÚ v roku 2012 Nobelovu cenu za mier.

Členstvo VEÚ má pre mňa ako študentku strednej školy viaceré výhody a veľmi oceňujem projekty, ktoré EÚ pripravuje pre nás - študentov. Za najvý-

znamnejšie považujem možnosť študovať a pracovať v iných krajinách EÚ, či už prostredníctvom vzdelávacích programov ako Erasmus+ alebo rôznych stáží. Vďaka projektu Euroscola, ktorého som sa osobne zúčastnila, majú zase žiaci príležitosť zažiť prácu europoslancov na vlastnej koži. Počas návštevy Európskeho parlamentu v Štrasburgu sme formou medzinárodného dialógu diskutovali o aktuálnych témach. Mala som možnosť vidieť svojich rovesníkov z ostatných krajín EÚ, ako smelo poukazujú na konkrétne problémy, ako napríklad rodovú nerovnosť či klimatickú krízu... Zažila som ozajstnú európsku spoluprácu. Mnohé súčasné problémy márne spoločné a počas diskusií sme často nachádzali podobné riešenia. Dospelí sme k presvedčeniu, že spolupráca založená na vzájomnom pochopení a rešpekte je kľúčom k riešeniu aktuálnych výziev, ktorým ako spoločnosť čelíme. Práve pri návšteve Európskeho parlamentu som sa tiež dozvedela o rôznych inšpiratívnych osobnostiach, ktorých činnosť ma motivuje k angažovanosti v spoločenskom dianí. Jednou z nich je Simone Veilová, ktorá vo mne vzbudzuje hlboký obdiv svojím odhodlaním v boji za práva žien a činnosťou v politickej sfére, kde sa dokázala presadiť ako prvá žena na čele inštitúcie EÚ.

Európska únia je výsledkom dlhodobej medzinárodnej spolupráce, neustáleho vývoja a vynaloženého úsilia. Žiaľ, súčasná spoločnosť je čoraz viac polarizovaná. Ciele, názory a hodnoty jednotlivých krajín sú niekedy vzdialené ako hviezdy a namiesto toho, aby krajiny hľadali jednotu v rozmanitosti, nachádzajú odlúčenosť v rozdielnosti. Navráťme teda hviezdám Európskej únie ich pôvodný význam: jednotu, solidaritu a harmóniu.

Ocenené práce – audiovizuálna tvorba/video – základné a stredné školy

Cena Misia 89, občianske združenie a Ústav pamäti národa

1. miesto

Zmena

ŽIACKY KOLEKTÍV 9. B. triedy, ZŠ, Stará Ľubovňa, pedagogička: Monika Kušnírová

2. miesto

Európa a my – 20 rokov SR v EÚ

Adela Surmajová, 10 rokov

ZŠ Stropkov, pedagóg: Marián Vasilko

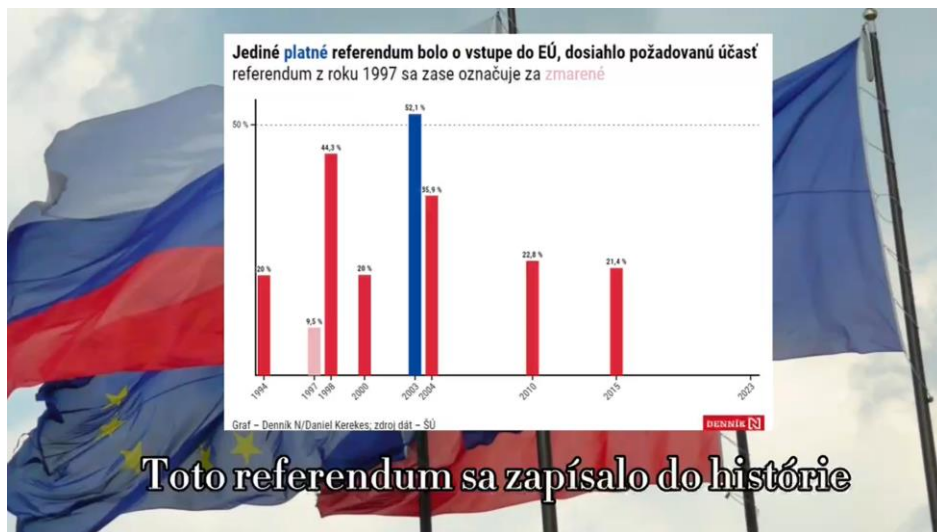
Cena MISIA 89, O.Z. a Veľvyslanectvo Francúzskej republiky na Slovensku

Špeciálna cena veľvyslanectva Francúzska

Stať sa Európanmi bola dobrá investícia

Jakub Ondrejmiška, 17 rokov

Obchodná akadémia, Zlaté Moravce, pedagogička: Anna Szoboňová

Hodnotenie prác žiakov ZŠ a SŠ predsedníčkou výberovej komisie Dagmar Hornou

Pár slov na margo prác žiačok a žiakov základných škôl

Práce, či prozaické (väčšina) alebo poetické/básne zaujali porotu oduševnením, s akým pristupujete k uvažovaniu o ceste Slovenskej republiky k slobode, demokracii a napokon do Európskej únie a o význame nášho členstva v EÚ. Svedčia o tom, že ste si vo viacerých prípadoch pred písaním doštudovali, čo ste nevedeli, alebo sa poučili prostredníctvom dialógu s rodičovskými, rodinnými, kamarátskymi kruhmi. To je tiež cenné, pretože počúvanie a komunikácia, zdieľanie skúseností sú dôležitými nástrojmi poznania a kultivácie. Cenné je, že vnímate a akceptujete rozdielnosť názorov a aj preto unisono odmietate nenávisť.

Dôležité je, že uvažujete *pre a proti*, niekedy však staviate EÚ a SR do kontrapozície (čo nám dala, čo nám vzala), pričom sa treba pýtať, čo sme my dali únii, čo sme urobili v EÚ a čo pre EÚ – a to z prostého dôvodu, pretože sme vstupom do EÚ prejavili našu slobodnú vôľu a pretože MY SME EÚ, každé rozhodnutie spoločne, vyjednávame, spoločne rozhodujeme.

Z viacerých prác cítiť aj zodpovednosť autoriek a autorov za súčasnosť a rozhodnutie nechať si vziať mier, demokraciu, ľudské práva, slobodu, rozmanitosť.

Pár slov na margo prác žiačok a žiakov stredných škôl

Rozvinuli ste škálu foriem od popisných k analytickým a prácu s overenými zdrojmi. Reflektujete tému Slovenska v EÚ ako bytostne dôležitú, postupujete objektívno-kriticky a neraz dizajnujete aj riešenia, ktoré by mohli pristáť na stole európskych inštitúcií. Sú Vám jasné výzvy vo všetkých kľúčových oblastiach (klimatickej, digitálnej ľudskoprávnej) a viete, že cesta k ich riešeniam bude konfrontovaná demagógiou, konšpiráciami a manipuláciami. Vyjadrujete obavy ale aj odhodlanosť čeliť im, a to aj prostredníctvom vzájomnej spolupatričnosti pro-demokratických síl.

Nad rámec víťazných prác zverejňujeme aj ďalšie práce zo základných škôl, pretože nás zaujali formou alebo obsahom. Charakterizuje ich výrazné osobné zaujatie a cenné poslanstvo pre tých ľudí, ktorí si ich prečítajú (básne Terézie Mročovej a Michaely Subovej). Zaujímú snahou presiahnuť rámec aktuálneho učiva v škole, nabádajú k využitiu predstavivosti (Ako by sme sa správali, keby sme boli v kľúčových obdobiach dejín dospelí?) a živých dialogických foriem (Matej Kubík a Matúš Nedeliak) pri poznávaní súčasnosti prostredníctvom novodobých dejín. Vyzývajú k spoločnej ochrane sveta európskych demokratických hodnôt (Michaela Žilinská).

Ostatné práce ocenené za účasť

Cesta k slobode

Terézia Mročová, 9. ročník

ZŠ Važecká, Prešov, pedagóg: Zdenko Michalov

V krajine hôr a riek, kde príroda spieva
a historické poklady v srdci sa skrývajú,
Slovensko, náš domov s príbehmi slávnymi,
krajina, kde snom sa medze nekladú.

Pochod v pamäti, ozvena z dávna,
hlas tisícov, to bol moment, keď jednota v nás
vládla.

O 35 rokov neskôr v Únii žijeme,
len vďaka ľuďom, čo vtedy túžili po zmene.

Tisíce rúk, silných a odvážnych,
viedli ich k zmene, k lepšiemu dňu.

V srdci túžba a vo vzduchu nádej,
všetci už konečne chceli prekonať tú tmu.

Vo svete, kde názor bol zločinom,
v roku '89, keď srdcia divo tíkli,
spojili sily, spojili dlane,
a nikto nebol mŕtkvy.

V čase, keď sa písali nové dejiny,
na námestiach, kde za právo sa bili,
a hoci bol každý iný
o budúcnosti bez kľietok všetci spolu snili.

Dnes sme tu 35 rokov, silní,
v slobodnej Európe, kde môžeme rásť,
na mieste, čo vedie k rovnosti a spravodlivosti,

v srdciach mladých; ten plameň nikdy nezhasne v
nás.

S členstvom v Únii prišiel nový vietor;
možnosti, zmeny, otvorené brány,
a každý z nás mladý i starý,
má právo slobodne žiť a byť súčasťou celku.

Spoločne vzrastajme a formujme svet,
kde dôstojnosť a priateľstvo budú náš smer.
Voľnosť pohybu, slobodné obchodovanie,
štúdium bez hraníc, v očiach odhodlanie.

Sme súčasťou celku, čo snáď sa nezlomí,
Európska Únia; domov rozmanitostí.
Nekonečné miesto plné snov a možností,
sme tu spolu v radosťi i ťažkosti.

Avšak, pamätajte na tie dni, keď sa iní postavili za
budúcnosť, ktorú chceli prežiť.

Pamätajte na odkaz čo nám zanechali, že už sa ne-
chceli viac báť,
pamätajte na predkov, čo za slobodu bojovali.

Naša história nie je strom, ktorý by mal vyschnúť.
Preto ho každým dňom polievajme vodou,
aby jeho plody mohli zas a znova kvitnúť.

Nezabúdajme na minulosť, na slová na námestiach odznené, je to naša história.

Tvorme však Európu s každým krokom, s každým smiechom, nech v nej žije eufória.

Vo svete, kde bariéry sa trhajú,
skúsme spoločne rásť, nech na hodnotách stojíme,
a uvedomme si, že je len na nás, akú budúcnosť tvoríme.

Budujme svet, kde každý je vítaný.
Naša cesta je nekonečná, no stále ideme vpred,
za lásku, za pravdu, za slobodu a mier.

V Európskej únii spája nás bratstvo, nielen hranice,
naše názory už nie sú len prázdny krik.
Členstvo v nej – dar, čo zmenil nás,
toto víťazstvo nám nezoberie nik!

Spoločne kráčajme ruka v ruke,

nech spolupatričnosť v nás stále tlie.

V našich mestách, na uliciach a v prvom rade srdci,
budujme Úniu, nech nám v nej ešte lepšie je.

My mladí si sami budúcnosť tvoríme,
preto budme tím, ktorý bude hrať.
Veď spolu dáme viac gólov a len tak dokážeme vyhrať.

Kráčajme vpred, s odvahou a vierou,
s myšlienkami slobody, so vzorom pre nás,
pre mladú generáciu, nech si všetci pamätáme,
že Európska Únia je domov, ktorý si všetci chrániť máme.

A preto buď aj ty vzorom!
Nedaj sa odradiť žiadnym mamonom!
Veď budúcnosť je len jedna.
Nedopušť, aby Ťa predbehla.

N. Suran – veľvyslanec Francúzska na Slovensku uvádza špeciálnu cenu veľvyslanectva, tlmočí M. Stan-koviansky z Francúzskeho Inštitútu

Európska únia v zrkadle času

Matej Kubík, Matúš Nedeliak, 7. ročník

ZŠ Dudova, Bratislava, pedagóg: Ľuboš Paller

Miesto: Bratislava – Obchodná ulica

Dátum a čas: 16. máj 2003, 8 : 50

Matej: Ahoj, Matúš! To je náhoda, že si tu!

Matúš: Vieš, že na náhody neverím.

Matej: Áno viem, ale nemusíme sa o tom teraz hádať. Mám obavy o výsledok referenda o vstupe do Európskej únie.

Matúš: Prečo? Si proti?

Matej: Nie tak celkom. V tomto som nestranný. Zatiaľ.

Matúš: Ináč, nechceš ísť niekam na čaj alebo kávu? Ak máš, samozrejme, čas, lebo ja mám dnes dovolenku.

Matej: Jasné! Išiel som do práce, ale jeden spoluzamestnanec ma poslal späť, lebo nám v práci prasklo potrubie, takže mám čas aj celý deň.

V rozhovore sme pokračovali v kaviarni.

Matúš: Podľa mňa je EÚ výborná vec, pretože nás ako štát môže posunúť dopredu, napr. po ekonomickej stránke. Môžeme si tým spraviť dobré meno aj v zahraničnej politike.

Matej: No ... ja s tým nesúhlasím, lebo podľa mňa to Slovensko zvládne aj bez ostatných štátov. Európska únia je organizácia s veľmi krátkou históriou,

na ktorú by som sa veľmi nespoliehal a neposielal tam milióny slovenských korún.

Matúš: Zober si, že už 23. júla 1952 vzniklo Európske spoločenstvo pre uhlie a oceľ s cieľom vytvoriť spoločný trh s uhlím, oceľou a železnou rudou, a tak zabrániť ďalšej európskej vojne.

Matej: Kto ho vlastne založil ?

Matúš: Založil ho francúzsky politik Róbert Schuman po druhej svetovej vojne na podnet Jeana Moneta, francúzskeho politika a ekonomického poradcu, ktorého celoživotným cieľom bolo zjednotiť Európu do jedného ekonomického spoločenstva.

Matej: Nebol náhodou ten Robert Schuman rakúsko-nemecký hudobník?

Matúš: Nie, to bol Schumann s dvomi N.

Matej: Aha. Ako bolo Európske spoločenstvo pre uhlie a oceľ založené? Kolkými štátmi bolo podpísané ?

Matúš: Bolo založené Parížskou zmluvou, ktorú 18.4.1951 podpísalo 6 štátov: Francúzsko, Západné Nemecko, Taliansko, Belgicko, Luxembursko, Holandsko a neskôr sa Spojené kráľovstvo a Švajčiarsko stali pridruženými členmi.

Matej: Teraz už viem, kto založil Európske spoločenstvo pre uhlie a oceľ, ale kto založil Európsku úniu?

Matúš: Európsku úniu založilo 6 štátov, ktoré tvorili Európske spoločenstvo pre uhlie a oceľ a ich poprední ministri.

Matej: To je všetko? Európska únia vznikla zo 40-ročnej aliancie podnikateľov so železom? To ako vážne?

Matúš: Nie iba. Ešte pre ňou sa v 15. storočí snažil český kráľ Juraj z Poděbrad politicky zjednotiť Európu, ale nepodarilo sa mu to. Chcel Čechám ako malej krajine zlepšiť politické postavenie medzi ostatnými krajinami v Európe.

Matej: Čechy boli v nejakom zlom obraze? Alebo mali s niekým nejaký spor?

Matúš: Úplne presne to neviem, politika bola nielen vtedy veľmi zložitá a v Čechách mali aj náboženské problémy. Tie chcel Juraj z Poděbrad vyriešiť tak, že vyslal skúsených politikov za pápežom do Ríma, aby s nim rokovali. Pápež ich odmietol, preto Juraj z Poděbrad opäť vyslal poslov, ale tentoraz do Španielska, Francúzskeho kráľovstva, Benátskej republiky, Poľska, Uhorska a do veľa ďalších menších kniežatstiev..... Nepodarilo sa mu to, lebo viaceré z týchto štátov mali medzi sebou napäté vzťahy, ktoré viedli neskôr k vojnám.

Matej: Takže prvý predchodca EÚ bol z 15. storočia?

Matúš: Priamy predchodca to ešte nebol, lebo rokovania stroskotali. Ale stálo to za pokus...

Matej: Tak ti, Matúš, ďakujem za to, že si mi porozprával o Európskej únii a jej histórii.

Matúš: Bolo mi potešením.

Matej: Som rád, že sme sa takto stretli a posedeli si pri šálke kávy.

Matúš: Aj ja som rád, lebo som sa konečne mohol s niekým porozprávať o histórii.

Matej: Ďakujem za príjemnú spoločnosť a dúfam, že keď sa opäť takto stretneme, napríklad o 20 rokov, porozprávame sa o tom, čo Slovensku Európska únia dala.

Miesto: Bratislava – Námestie SNP

Dátum a čas: 24. Apríl 2024, 18:50

Matej: Čau Matúš, vieš, čo sme si pred 20 rokmi slúbili?

Matúš: Ahoj, áno, pamätám si na to! To, že pôjdeme na kávu?

Matej: Ale, prosím ťa, káva už dávno vyšla z módy. Ideme na Čínu do Pandy!!!

Matúš: Dobre, a tak sa mi zdá, že sme sa mali porozprávať o EÚ a Slovensku. Presnejšie, čo nám Európska únia dala a vzala.

Matej: Mimochodom, presne o týždeň je 20. výročie vstupu Slovenska do EÚ.

Matúš: Viem.

Matej: Tak, aby sme tu neprekecali týždeň... Čo si myslíš o Európskej únii? Presnejšie čo nám dala?

Matúš: Čuš, lebo ti naučtujú poplatok za nespisovnú komunikáciu, ale okrem iného máme ekonomický

rast a osvojili sme si kapitalizmus alebo lepšie povedané trhovú ekonomiku.

Matej: To je všetko?

Matúš: Vďaka finančnej podpore získavanej z rôznych fondov EÚ sa naša infraštruktúra či školstvo môže rozvíjať, atď...

Matej: Ale stali sme sa od nej sčasti závislí.

Matúš: To je pravda.

Matej: Ja viem.

Matúš: Ach jaj.

Matej: Taktiež sa môžeme pohybovať v Európe bez pasu.

Matúš: Ale nie v celej, iba v Schengenskom priestore, to jest 29 krajín.

Matej: Nechápem...

Matúš: Keď ideš napr. do Rakúska, tak nestojíš v rade na pasovú kontrolu.

Matej: Matúš, ja už musím ísť, lebo dnes je svätého Juraja patróna Gruzínska, rytierov, lukostrelcov,

vojakov a skautov a my dnes máme so skautmi akciu v Petržke na jeho počesť.

Matúš: Vidiš, ja musím ešte zablahoželať príbuzným.

Matej: Tak čau, o dve minúty mi ide električka. Dúfam, že to stihnem.

Obaja dúfame, že keď budeme naozaj dospelí, tak sa o Európske únii porozprávame ešte raz a zhodnotíme všetky jej klady a zápory...

Predsedníčka výberovej komisie Dagmar Horná

Cesta slobody: 35 rokov znovuzrodenia Slovenska

Michaela Žilinská, 9. ročník

ZŠ Milana Hodžu, Bratislava, pedagóg: Juraj Valent

Pred 35 rokmi, na prahu historických zmien, sa Európa prebudila z temného sna, ktorý trval desiatky rokov. Z hlbín totalitného režimu sa vynorila túžba po slobode, dôstojnosti a po práve byť sám sebou. Vzduch bol preniknutý nádejou a energiou, ktorá sa nedala ignorovať. Bolo to v tej chvíli, keď sa tisíce ľudí zhromaždili na námestiach, aby si vyžiadali svoju budúcnosť...

Začiatkom novembra roku 1989 sa začali udalosti, ktoré zásadne zmenili smerovanie celej východnej Európy. Nežná revolúcia na Slovensku predstavovala občiansky protest tých, ktorí sa rozhodli povstať proti neslobode, cenzúre a útlaku. Tieto snahy boli v konečnom dôsledku úspešné, čím Slovensko získalo svoju prvú šancu na plnohodnotnú demokratickú spoločnosť. Po desaťročiach sa naša krajina mohla opäť začleňovať do európskeho priestoru, kde sa začal písať príbeh jej slobody a znovuzrodenia.

Cesta Slovenska k samostatnosti, a neskôr k členstvu v Európskej únii, bola plná výziev a transformácií, ktoré formovali životy ľudí. Sloboda priniesla i niečo nečakané... Otvorila problémy o ktorých sme dosiaľ ani len nevedeli. Vzťahy Čechov a Slovákov vyústili do delenia spoločného štátu. Po rozdelení Československa v roku 1993 sa naša krajina vydala na cestu reforiem a prispôsobovania sa trhovému hospodárstvu, čo nebolo jednoduché a pre mnohých znamenalo ekonomické ťažkosti. Za-

tiaľ čo niektorí boli skeptickí a obávali sa straty národnej identity či zhoršenia životnej úrovne, iní vnímali integráciu ako príležitosť na stabilizáciu pre všetkých, rast a väčšie medzinárodné možnosti.

Keď Slovensko v roku 2004 vstúpilo do Európskej únie, bol to veľký historický míľnik, ktorý bol oslavovaný ako úspech po náročnej transformácii. Zároveň však priniesol aj obavy o prispôbenie sa novým európskym normám a trendom. Celkovo však väčšina obyvateľov tento krok vnímala ako pozitívny, čo sa nakoniec potvrdilo v neskorších rokoch rastom ekonomiky a zlepšením životnej úrovne nás obyvateľov.

Čo nám, bežným ľuďom, dala integrácia? Pre staršiu generáciu bolo prekročiť hranice štátu bez množstva potvrdení a obáv z represie niečo úžasné, oslobodzujúce a nezvyčajné. Možnosť voľne cestovať, objavovať nové krajiny a kultúry sa stala symbolom slobody, o ktorej sa im predtým len snívalo. Dnes, naopak, naša generácia považuje túto slobodu za prirodzenú súčasť života. Cestovanie po celom svete, od Európy po Áziu, bez obmedzení a strachu z návratu do minulosti, sa pre nás stalo každodenným, bežným. Naše skúsenosti s mobilitou a globálnym prepojením nám otvárajú dvere, ktoré predtým zostali zamknuté, a vytvárajú mosty porozumenia medzi rôznymi kultúrami. Sloboda, ktorú dnes žijeme je cenný dar, ktorý musíme chrániť, aby sme zabezpečili aj budúcim generáciám

rovnaké príležitosti objavovať svet bez obmedzení a prekážok.

Slovensko si dnes pripomína významný míľnik – 35 rokov od pádu železnej opony a následného znovuzískania slobody, ktorá otvorila nám všetkým cestu k členstvu v slobodnej Európe. Toto obdobie predstavuje významný kľúčový bod v histórii, ktorý priniesol zásadné politické, spoločenské a ekonomické zmeny. Zánik komunizmu v roku 1989 a vznik samostatného Slovenska v roku 1993 znamenali pre krajinu nielen oslobodenie od totalitného režimu, ale aj nový začiatok v rámci demokratickej a otvorenej Európy.

Pripomíname si nielen víťazstvá, ale aj výzvy, ktorým čelíme. V súčasnosti, keď sme konfrontovaní s novými hrozbami a rozdeleniami, musíme pamätať na to, že sloboda sa nevzťahuje len na vyvolených, ale na všetkých. Každý z nás má právo na dôstojnosť a hlas, ktorý bude počuť. Bez ohľadu na

to, akí sme veľkí. Sloboda nie je samozrejmou, ale darom, ktorý musíme strážiť.

Naša história nás učí, že sme silnejší spoločne. Rozmanitosť našich kultúr, jazykov a tradícií je tým najcennejším bohatstvom, ktoré máme. Európa sa stala miestom, kde sa stretávajú rôzne príbehy a perspektívy. Naša odolnosť spočíva v tom, že sa navzájom počúvame, podporujeme a inšpirujeme – učíme sa žiť spolu, nie každý za seba.

35 rokov Slovenska v slobodnej Európe je úspešným príbehom odhodlania a odvahy slovenského národa. Slovensko sa transformovalo z krajiny, ktorá bola odtrhnutá od sveta železnou oponou, na prosperujúci a moderný štát s demokratickými hodnotami. Spoločne s ostatnými európskymi krajinami kreuje budúcnosť, v ktorej sú rešpektované ľudské práva, demokracia a sloboda pre všetkých. Sme tu, aby sme vďaka našej minulosti odovzdali aj tým, pre ktorých je dnešok už samo

Propozície súťaže Naša nedávna história: Európa a MY

Občianske združenie Misia 89, o. z. vyhlasuje šiesty ročník súťaže Naša nedávna história pod názvom EURÓPA a MY, zameranej na pripomenutie si 20 rokov členstva Slovenskej republiky v Európskej únii a 35 rokov Slovenska v slobodnej Európe.

Súťaž je súčasťou projektu, ktorý pod názvom *Ludské práva – našich 35 rokov v slobodnej Európe* organizuje občianske združenie Misia 89 v spolupráci s Ústavom pamäti národa a ďalšími partnermi.

Projekt pozostáva z dvoch častí: Medzinárodnej konferencie venovanej ľudským právam (jej cieľom je pripomenúť si 35. výročie pochodu za slobodu, ktorý sa pod názvom Ahoj, Európa! uskutočnil na Medzinárodný deň ľudských práv, dňa 10. decembra 1989) a súťaže pre žiačky a žiakov pod názvom EURÓPA a MY. Projekt podpora okrem vyššie uvedených hlavných organizátorov aj vybrané zastupiteľské úrady a ďalší partneri a organizácie.

Poslanie a cieľ súťaže EURÓPA a MY

Dňa 1. mája 2024 sme si pripomenuli vstup Slovenskej republiky (ďalej SR) do Európskej únie (ďalej EÚ). Hlavným cieľom 6. ročníka súťaže je poukázať na význam nášho členstva v EÚ, čo nám členstvo v jej inštitúciách prinieslo a ako začlenenie Slovenska do európskych inštitúcií ovplyvnilo súčasné generácie, vrátane súťažiacich zo základných a stredných škôl.

Jedným z pamätných momentov politickej zmeny v Československu v roku 1989 bol pochod za slobodu, ktorý sa pod názvom Ahoj, Európa! uskutočnil na

Deň ľudských práv, 10. decembra v roku 1989. Pochod sa stal symbolom pádu železnej opony a prihlásenia sa k slobodnej a demokratickej Európe. Práve v deň konania medzinárodnej konferencie si budeme pripomínať 35. výročie pochodu. Súťažné práce sa preto môžu zamerať aj na tému 35 rokov Slovenska v slobodnej Európe a (alebo) na jej prepojenie s 20. výročím členstva SR v EÚ. Prezentácie vlastných prác v oblasti literárnej a audiovizuálnej tvorby umožnia súťažiacim, pod vedením pedagogických osobností, spracovať témy tvorivou, veku primeranou formou a prispieť tým k osvojeniu si a šíreniu myšlienok slobody, demokracie a spolupatričnosti medzi deťmi a mladými ľuďmi u nás, v Európe i vo svete.

Súťažné kategórie a podmienky

1. Kategórie podľa zamerania:

A. Literárna tvorba, voľná tvorba, dokument.

Záväzná podmienka: Rozsah prác 2 – 3 normostrany; písmo Times New Roman 12, riadkovanie: 1,15; elektronická verzia vo formáte word a printová/vytlačená práca pevne zopnutá zošívачkou. Vytlačená práca podpísaná v závere autorkou/autorom práce a pedagogickou osobnosťou.

B. Audiovizuálna tvorba/video

Záväzná podmienka: Rozsah prác min. 3 minúty a max. 5 minút; kvalitné audiovizuálne parametre. V závere (ústne alebo textové) deklarovanie originality autorkou/autorom a pedagogickou

osobnosťou.

2. Kategórie podľa veku:

A. **Druhý stupeň základných škôl a nižšie ročníky osemročných gymnázií**

B. **Stredné školy**

Podmienky prípravy a predloženia prác

1. Originalita a fair play: Práce zaslané do súťaže musia byť pôvodné, doteraz nezverejnené, neprevzaté a nekopírované. V prípade využitia prameňov, literatúry (citovanie, odkazy), musia byť dodržané štandardné pravidlá (napr., uvedenie zdroja v poznámke pod čiarou alebo inak)⁶.

2. Identifikácia a presnosť: V hlavičke každej práce musí byť uvedený jej názov, kategória, meno autora/autorky, vek, ročník, ktorý navštevuje, emailová adresa; presná adresa školy, meno sprevádzajúcej pedagogickej osobnosti a jej emailová adresa.

3. Zasielanie prác do súťaže:

a/ práce v kategórii Literárna tvorba, voľná tvorba, dokument sa zasielajú poštou v printovej forme (tlačenej, papierovej) v 2 kópiách na adresu: **Michal Keim, Ústav pamäti národa, Miletičova 21, 821 08 Bratislava** a súbežne elektronicky na emailovú adresu: keim@upn.gov.sk

b/ práce v kategórii audiovizuálna tvorba/video video-záznamy na USB kľúči alebo inom

kvalitnom nosiči v 1 kópii na adresu: **Michal Keim, Ústav pamäti národa, Miletičova 21, 821 08 Bratislava**; a súbežne elektronicky prostredníctvom zaslania linku na úložisko alebo prostredníctvom sieťového úložiska (napr. uschovna.sk, wetransfer.com) na adresu keim@upn.gov.sk

4. K práci je nevyhnutné priložiť Súhlas so spracovaním osobných údajov podľa Prílohy č.1.

Termín zaslania prác

Posledný akceptovaný termín zaslania prác je: **17. november 2024.**

Slávnostné vyhlásenie víťaziek a víťazov súťaže a odovzdávanie ocenení sa uskutoční dňa 10. decembra 2024 v Bratislave, počas medzinárodnej konferencie Ľudské práva – našich 35. rokov v slobodnej Európe. Miesto konania konferencie a informácie o odovzdávaní ocenení budú oznámené dodatočne. Víťazky a víťazi jednotlivých kategórií dostanú v predstihu pozvánku na podujatie.

Prípadné bližšie informácie o súťaži budú k dispozícii u odbornej konzultantky pre prípravu súťaže

PhDr. Dagmar Hornej, PhD.,
dagmar.horna@gmail.com

a u garantky celého projektu:

Ing. Jana Kotová, jana.kotova@hotmail.com

⁶ MÚDRA, Eva *Ako som sa stala slobodnou Európankou* Artis Omnis : 2024, s. 35; mali by sme to rešpektovať.

Pozvánka na medzinárodnú vedeckú konferenciu

ÚSTAV PAMÄTI NÁRODA A MISIA 89

s podporou Veľvyslanectva Francúzskej republiky na Slovensku
a Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku

vás pozývajú na konferenciu

Ľudské práva.
35 rokov v slobodnej Európe

**Podujatie sa uskutoční 10. decembra 2024 v čase od 9.20 hod. do 18.00 hod.
v priestoroch Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku, Palisády 29, Bratislava**

Podujatie sa koná pod záštitou verejného ochrancu práv Róberta Dobrovodského

Partner a spoluorganizátor projektu

ÚSTAV
PAMÄTI
NÁRODA

Ďalší partneri

**AMBASSADE
DE FRANCE
EN SLOVAQUIE**

*Liberté
Égalité
Fraternité*

Nadácia SPP

Tento projekt sa uskutočnil vďaka finančnej podpore Nadácie SPP.

Za spoluprácu na projekte ďakujeme Kancelárii Verejného ochrancu práv.